

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

**на тему: Забезпечення фінансової стійкості підприємства
оптової торгівлі**

Виконав: ***Шубенко Віталій Петрович***
студент спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Керівник: ***Фролов Сергій Михайлович***
д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

Рецензент: ***Сосницький Михайло Олександрович***
директор ТОВ «ГРАНД МЕТА»

Суми – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ОПТОВОЇ ТОГІВЛІ	11
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПП ФІРМА «ЯРНА-НТ».....	21
2.1. Фінансово-економічна характеристика ПП Фірма «ЯРНА-НТ».....	21
2.2. Оцінка фінансового стану підприємства	29
2.3. Комплексна діагностика фінансової стійкості підприємства ПП Фірма «ЯРНА-НТ».....	38
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПП ФІРМА «ЯРНА-НТ».....	45
3.1. Моделювання забезпечення фінансової стійкості підприємства	45
3.2. Основні напрями удосконалення забезпечення фінансової стійкості ПП Фірма «ЯРНА-НТ».....	50
3.3. Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства оптової торгівлі з використанням матриці Франсона-Романе	57
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах економічної нестабільності забезпечення фінансової стійкості підприємства є однією з найважливіших складових його ефективного функціонування та довгострокового розвитку. Особливого значення ця проблема набуває для підприємств оптової торгівлі, які стикаються з високою конкуренцією, коливаннями цін на ринку паливно-мастильних матеріалів, а також впливом зовнішніх економічних і політичних чинників. Недостатня фінансова стійкість може призвести до втрати позицій на ринку, зниження ліквідності та навіть банкрутства, що зумовлює актуальність вивчення механізмів її забезпечення. Постає необхідність розробки практичних рекомендацій щодо оптимізації структури капіталу, підвищення рентабельності та зниження фінансових ризиків для забезпечення конкурентоспроможності підприємств оптової торгівлі в умовах змінного ринкового середовища. Аналіз фінансової стійкості є важливим інструментом для розробки стратегії та тактики розвитку підприємства, впровадження планів і управлінських рішень, контролю їх виконання, а також для виявлення резервів, що сприяють підвищенню ефективності діяльності. Фінансова стійкість підприємства характеризується його здатністю своєчасно та в повному обсязі виконувати зобов'язання перед державним бюджетом, контрагентами, працівниками, кредиторами, а також забезпечувати безперервність поточних фінансових операцій і розрахунків.

Проблематику питань забезпечення фінансової стійкості підприємств досліджено у працях багатьох авторів, зокрема, Базилінська О. Я. [2], Башнянин Г.І. та Лінтур Г.І. [3], Сметанюк О.А. [4], Поддєрьогін А. М. [5], Лучко М.Р. [6], Мороз Н.В. [11] та інших учених. Однак динамічний розвиток економіки та зовнішні виклики вимагають поглибленого теоретичного та практичного опрацювання питань забезпечення фінансової стійкості підприємств оптової торгівлі. Прагнення удосконалити накопичений досвід та розробити нові наукові підходи до забезпечення фінансової стійкості підприємств оптової торгівлі в умовах економічної нестабільності визначило вибір теми цього дослідження.

Метою дослідження є розробка теоретичних та практичних заходів забезпечення фінансової стійкості підприємства оптової торгівлі, обґрунтування напрямків удосконалення структури капіталу, впровадження ефективних фінансових інструментів та оптимізації управління фінансовими ресурсами.

Для досягнення мети в роботі поставлено й вирішено комплекс теоретичних, науково-методичних і практичних *задач*:

- проведено аналіз теоретичних та методичних засад з визначення поняття та сутності забезпечення фінансової стійкості підприємства оптової торгівлі;
- досліджено чинники, що впливають на фінансову стійкість підприємства;
- вивчено показники оцінки фінансової стійкості підприємства та методики їх розрахунку;
- проаналізовано фінансово-економічний стан ПП Фірма «ЯРНА-НТ» за допомогою системи показників ліквідності, платоспроможності, ділової активності;
- проведено комплексну діагностику фінансової стійкості підприємства;
- визначено основні напрями забезпечення фінансової стійкості ПП Фірма «ЯРНА-НТ» на основі економіко-математичного моделювання;
- обґрунтовано запровадження заходів для підвищення фінансової стійкості підприємства оптової торгівлі;
- запропоновано шляхи поліпшення забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Об'єктом дослідження процес забезпечення фінансової стійкості підприємства оптової торгівлі.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є сукупність теоретичних, організаційно-методичних і прикладних аспектів аналізу та забезпечення фінансової стійкості підприємства оптової торгівлі.

У роботі використано сукупність загальнонаукових і спеціальних *методів пізнання* соціально-економічних процесів та явищ, а саме: методи наукового узагальнення, порівняння, системності і комплексності (при систематизації матеріалу щодо сутності поняття економічної стабільності, фінансової стійкості,

ліквідності, платоспроможності); методи загальнонаукової абстракції, індукції та дедукції, аналізу та синтезу (при розробці класифікації фінансової стійкості та платоспроможності підприємства), економіко-статистичні методи (при проведенні аналізу фінансової стійкості та платоспроможності); табличні та графічні методи; економіко-математичний метод (при множинній моделі регресії з прямим підбором значущих параметрів); аналітичні методи (при оцінці поточного стану підприємства за рівнем фінансової стійкості та визначенні оптимальних управлінських рішень) та інші.

Робота виконувалась у відповідності до вимог, визначених методичними рекомендаціями кафедри фінансів, банківської справи та страхування СНАУ і факультету економіки і менеджменту СНАУ.

Елементами наукової новизни одержаних результатів є: *набуло подальшого розвитку*: визначення «фінансової стійкості», де акцентується увага на здатності підприємства здійснювати свою діяльність у контексті економічних ризиків та змін бізнес-середовища, що спряє максимізації прибутків, зміцненню конкурентоспроможності; *розроблено* кореляційно-регресійну модель для прогнозування рівня фінансової стійкості; *обґрунтовано* механізм розробки стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства оптової торгівлі. Надані рекомендації створюють основу для забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності та ефективного управління грошовими потоками на досліджуваному підприємстві.

Практичне значення одержаних результатів визначається обґрунтованими пропозиціями щодо забезпечення фінансової стійкості приватного підприємства Фірма «ЯРНА-НТ», яке спеціалізується на оптовій торгівлі паливно-мастильними матеріалами.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Положення кваліфікаційної роботи доповідалися автором на двох наукових конференціях:

1. І Всеукраїнській науково-практичній конференції до Дня військового фінансиста в Україні «Актуальні питання фінансового забезпечення аграрного бізнесу в умовах дії воєнного стану» (м. Суми, 29 жовтня 2024 року);

2. III Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації» (м. Суми, 19 листопада 2024 року).

Публікації. За матеріалами кваліфікаційної роботи опубліковано 2 тези наукових конференцій.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 36 найменувань, 6 додатків. Основний текст викладений на 66 сторінках комп'ютерного тексту, робота містить 22 таблиці, 5 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ОПТОВОЇ ТОГІВЛІ

У сучасних умовах розвитку ринкових відносин підприємства стикаються з численними перешкодами у господарській діяльності, а саме: нестабільність податкової та регуляторної системи, інфляційні процеси, брак кредитних ресурсів, посилення конкурентного середовища, низька капіталізація фондового ринку, недостатній рівень інноваційної активності тощо. Особливо вразливими є підприємства оптової торгівлі. Для забезпечення сталого розвитку компанії необхідно ефективно долати або мінімізувати вплив цих факторів.

Фінансова стійкість підприємства є багатовимірною категорією, що відображає здатність до самовідтворення під впливом широкого спектра фінансових і економічних процесів. Вона характеризує економічні відносини, що сприяють соціально-економічному розвитку підприємства. Комплексність фінансової стійкості полягає в тому, що вона охоплює фінансовий стан підприємства, його здатність своєчасно виконувати зобов'язання, підтримувати платоспроможність і забезпечувати подальший розвиток, залишаючись відносно незалежним від змін як зовнішніх, так і внутрішніх умов.

Українські дослідники здебільшого розглядають фінансову стійкість через призму ризику банкрутства, зосереджуючись на пошуку внутрішніх джерел її забезпечення. Тобто, основними концептуальними складовими визначення терміну «стійкість» є процесуальний та результативний аспекти. Стійкість - це спроможність вистояти, протистояти і пристосуватися до дії екзогенних та ендегенних чинників, які зумовлені різними причинами. Як процес стійкість є результатом зв'язку подібних операцій системи, ціллю яких є знаходження чинників рівноваги і створення фундаменту для подальшого результативного розвитку компанії [1, с. 53].

Окремі науковці зосереджуються на підходах до аналізу та забезпечення фінансової стійкості, враховуючи як загальну економічну ситуацію, так і галузеві особливості. Це дозволяє охопити широкий спектр чинників, що впливають на стійкість українських підприємств. Базилінська О. Я. у своїх роботах розглядає фінансову стійкість підприємств як комплексний показник, що відображає оптимальне співвідношення активів, власних і позикових коштів. Авторка акцентує увагу на ролі фінансового управління у досягненні стійкості та виділяє основних користувачів результатів аналізу, зокрема засновників підприємства, керівництво, ділових партнерів і банки, для яких показники фінансової стійкості є важливими для оцінки фінансових можливостей компанії в майбутньому [2].

Башнянин Г.І. та Лінтур Г.І. досліджують механізми забезпечення фінансової стійкості в умовах ринкової економіки. Автори розглядають основні методи оцінки стійкості та визначають її критичні чинники, акцентуючись на важливості правильного управління капіталом та позиковими коштами [3].

Сметанюк О.А. досліджує специфічні особливості фінансової стійкості підприємств у сільськогосподарському секторі. Автор зазначає, що врахування специфічних факторів агробізнесу є необхідним для ефективного оцінювання та підтримки стійкості таких підприємств в умовах економічної нестабільності [4].

Деякі практики зосереджують увагу на аналізі фінансової стійкості в контексті оцінки платоспроможності та загрози банкрутства. Їх підхід фокусується на методах діагностики фінансового стану підприємства, визначенні стійкості щодо різних економічних чинників та впливу управлінських рішень на фінансові показники.

Поддєрьогін А. М. робить акцент на стратегіях підвищення фінансової стійкості за рахунок ефективного управління ресурсами, планування фінансових потоків та диверсифікації ризиків. Його дослідження спрямовані на стабілізацію фінансового стану підприємств у складних ринкових умовах [5].

Лучко М.Р. найбільш повно та комплексно аналізує фінансову стійкість підприємств. Учений наголошує, що фінансова стійкість – це не лише здатність компанії підтримувати баланс між активами та пасивами, а й її здатність ефективно

функціонувати і розвиватися в умовах змінного економічного середовища. При цьому підприємство повинно зберігати інвестиційну привабливість та платоспроможність за умови оптимального рівня ризику [6].

Аналіз різних підходів до визначення поняття «фінансова стійкість» свідчить про відсутність єдиної точки зору серед науковців. Лише окремі дослідники пропонують чітке і всебічне визначення, тоді як більшість обмежується вузьким трактуванням, зосереджуючи увагу лише на кількох ключових показниках. Водночас очевидно, що фінансова стійкість є складним і багатогранним явищем, яке вимагає комплексної оцінки на основі системи взаємопов'язаних індикаторів.

На основі проведеного аналізу наукових підходів та визначальних характеристик фінансової стійкості підприємств оптової торгівлі можна запропонувати визначення цього поняття як здатності компанії здійснювати свою діяльність у контексті економічних ризиків і змін бізнес-середовища, що сприяє максимізації прибутків, зміцненню конкурентоспроможності та врахуванню інтересів суспільства і держави.

Система складових елементів фінансової стабільності підприємства надає особливе значення саме фінансовій стійкості. Важливо здійснювати пошук шляхів досягнення оптимального рівня цієї стійкості, а також проводити її кількісну оцінку для визначення «меж стійкості» з урахуванням усіх факторів, що впливають на неї, особливо в умовах кризового стану [32]. Визначення меж фінансової стійкості є критично важливим для уникнення як недостатньої стійкості, що веде до ризику неплатоспроможності, так і надмірної, що може призвести до необґрунтованих витрат на зберігання надлишкових запасів і гальмування розвитку компанії.

Аналітичне оцінювання фінансової стійкості підприємства є ключовим інструментом для оцінки ефективності його діяльності та фінансово-економічного стану. Це оцінювання охоплює результати операційної, інвестиційної та фінансової діяльності компанії оптової торгівлі, надаючи потенційним інвесторам і користувачам інформацію для прийняття обґрунтованих рішень щодо інвестування [7]. Зокрема, такий аналіз дозволяє визначити економічний потенціал підприємства та його здатність виконувати фінансові зобов'язання. Під час оцінки фінансової

стійкості аналізується структура й обсяг активів та пасивів, а також визначається рівень фінансової стабільності та автономії. Крім того, проводиться оцінка відповідності поточного фінансово-господарського стану компанії її стратегічним цілям.

Фази фінансової стійкості підприємства оптової торгівлі можна представити як послідовність процесів, що відображають розвиток і зміну фінансової стабільності залежно від зовнішніх і внутрішніх умов (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Фази фінансової стійкості підприємства оптової торгівлі.

Назва фази фінансової стійкості	Характеристика фаз фінансової стійкості
Початковий етап	характеризується низьким рівнем стабільності та залежністю від зовнішнього фінансування. Підприємства на цьому етапі часто використовують короткострокові джерела фінансування для підтримки операційної діяльності. Стабільність залежить від доступу до капіталу.
Становлення фінансової стійкості	цей етап передбачає формування стабільної структури капіталу та досягнення основних фінансових показників. Підприємство досягає певного рівня самозабезпеченості та покращує платоспроможність.
Закріплення стійкості	на цьому етапі підприємство має оптимальну структуру капіталу з рівнем боргового навантаження, який не перевищує безпечні межі. Основний акцент ставиться на підтримку ліквідності та зростання власного капіталу.
Фаза зростання фінансової стійкості	підприємство розширює масштаби своєї діяльності, збільшує прибуток і диверсифікує джерела фінансування. Важливо забезпечити збалансоване зростання, не створюючи загрози надмірного боргового навантаження
Оптимальний рівень фінансової стійкості	підприємство має стійку позицію на ринку, високу платоспроможність та інвестиційну привабливість. Це дозволяє забезпечувати стійкий розвиток, адаптацію до змін у бізнес-середовищі й ефективне використання власного капіталу.
Фаза управління в умовах ризиків	передбачає реалізацію антикризового управління для збереження стійкості в умовах негативного впливу зовнішніх факторів, таких як економічні кризи чи зміни в регулюванні. На цьому етапі важливим є підтримка фінансової гнучкості та своєчасне прийняття заходів для подолання ризиків.

Джерело: сформовано автором на основі [8].

Ця послідовність дозволяє відстежувати зміну стану фінансової стійкості та її підвищення, що сприяє стабільності та розвитку підприємства, що спеціалізується на оптових продажах.

Існуючі підходи аналізу фінансової стійкості підприємства передбачають

проведення досліджень за визначеним алгоритмом [9,10].

1. Проведення загальної оцінки фінансової стійкості підприємства. На цьому етапі передбачається оцінювання стійкості управління (адекватності виробничої та організаційної структури підприємства до обраної стратегії розвитку), ресурсної стійкості (ступеня інтегрованості підприємства у систему виробничих відносин, контролю грошових потоків), стійкості джерел формування капіталу (аналізу структури пасиву балансу).

2. Розрахунок комплексу відносних показників таких як коефіцієнти фінансової автономії, фінансової залежності, фінансового ризику, маневреності власного капіталу, структури покриття довгострокових вкладень, поточної заборгованості, концентрації залученого капіталу, страхової стабільності, фінансової стійкості тощо [11, 12]. Маємо на меті оцінити здатність підприємства оптової торгівлі виконувати свої зобов'язання, забезпечуючи стабільний розвиток у довгостроковій перспективі:

Показники фінансової стійкості відображають поточний фінансовий стан підприємства та допомагають визначити ступінь його залежності від зовнішніх джерел фінансування. Високі значення цих коефіцієнтів свідчать про надійність і стійкість підприємства, вказуючи на його здатність покривати свої боргові зобов'язання й забезпечувати стабільне функціонування на довгострокову перспективу.

Аналіз фінансової стійкості підприємства на основі критеріїв покриття запасів стабільними джерелами фінансування, а також за показниками платоспроможності та ринкової стійкості грошового потоку, дозволяє сформулювати комплексне уявлення про поточний і прогнозований рівень фінансової стійкості оптової торгівлі як одного з найважливіших показників фінансового стану підприємства. Для детального дослідження цього аспекту можуть використовуватися також інші показники [13, с. 90].

3. Порівняння та аналіз абсолютних показників запасів (З), власних оборотних коштів (ВОК), функціонуючого капіталу (ФК), загальної величини

джерел формування запасів (ЗВ). Саме на цьому етапі можна вже визначити тип фінансової стійкості підприємства (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 - Визначення типу фінансової стійкості підприємства оптової торгівлі

№ п/п	Показник, надлишок (+) нестача (-)	Тип фінансової стійкості			
		Абсолютний	Нормальний	Нестійкий	Кризовий
1	$\Delta \text{ВOK} = \text{ВOK} - \text{З}$	$\Delta \text{ВOK} \geq 0$	$\Delta \text{ВOK} < 0$	$\Delta \text{ВOK} < 0$	$\Delta \text{ВOK} < 0$
2	$\Delta \text{ФК} = \text{ФК} - \text{З}$	$\Delta \text{ФК} \geq 0$	$\Delta \text{ФК} \geq 0$	$\Delta \text{ФК} < 0$	$\Delta \text{ФК} < 0$
3	$\Delta \text{ЗВ} = \text{ЗВ} - \text{З}$	$\Delta \text{ЗВ} \geq 0$	$\Delta \text{ЗВ} \geq 0$	$\Delta \text{ЗВ} \geq 0$	$\Delta \text{ЗВ} < 0$

Джерело: сформовано автором на основі [14].

Таким чином, аналіз фінансової стійкості компанії є ключовим елементом фінансового менеджменту та аудиту. Користувачі фінансової звітності підприємств застосовують різноманітні методи аналізу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підвищення рентабельності, виявлення причин збитків та забезпечення стабільного фінансового стану.

Ознайомившись з основними методами і критеріями оцінки фінансової стійкості підприємства, можна зробити проміжний висновок, що для цілей аналізу найбільш прийнятною є модель оцінки фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел покриття запасів. Окрім абсолютних показників фінансової стійкості, доцільно розраховувати сукупність відносних аналітичних показників.

Обрання таких методів пояснюється тим, що вони базуються на загальнодоступній публічній звітності підприємства і не вимагають використання закритих внутрішніх даних. До цього слід додати інші основні методи фінансового аналізу (рис.1.1).

В умовах посилення глобалізації в економіці діяльність будь-якого підприємства постійно зазнає впливу різних факторів та непередбачуваних обставин, пов'язаних зі зростанням ринкової конкуренції або політичною нестабільністю в країні. Це може викликати як позитивні, так і негативні зміни в роботі підприємства. На сьогоднішній день важливим аспектом для виживання кожного підприємства є підтримка фінансової стійкості та зниження впливу різних

ризиків, особливо це стосується крупних постачальників продукції. Тому виникає потреба у вивченні факторів, що визначають фінансову стабільність підприємства, та аналізі причин, які ведуть до негативних тенденцій у розвитку підприємств в Україні.

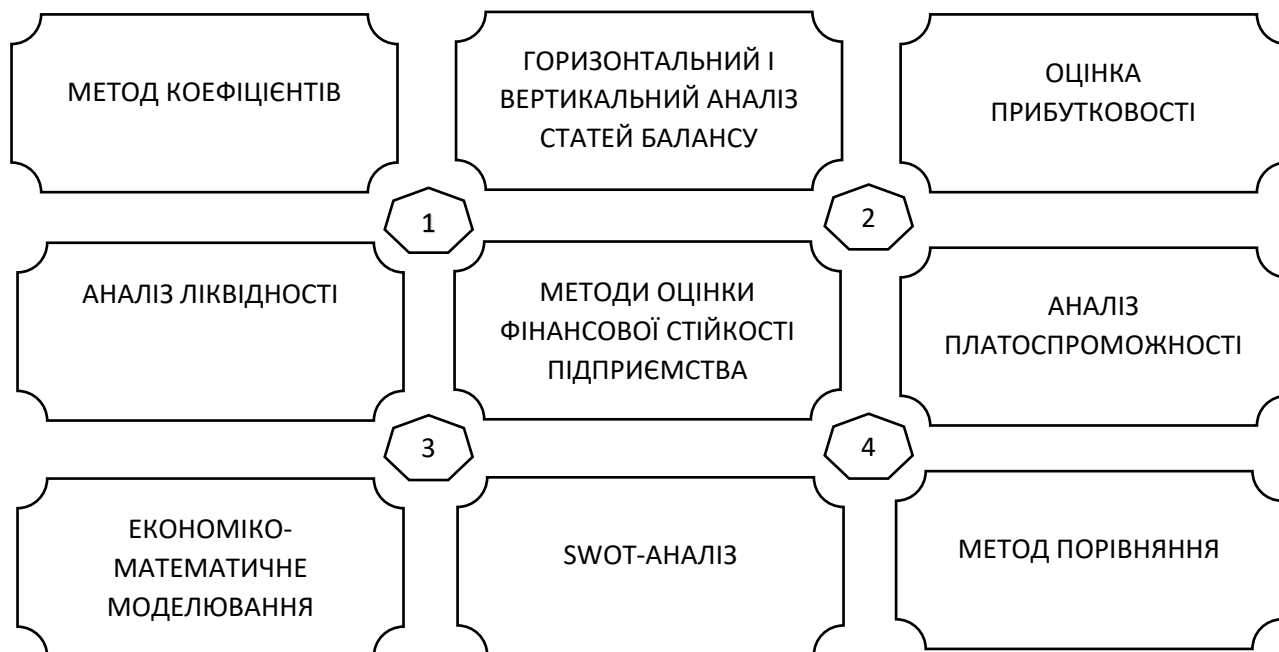

Рисунок 1.1 - Методи оцінки фінансової стійкості підприємства

Джерело: сформовано автором.

Невизначеність у зовнішньому та внутрішньому середовищі створює ризики для діяльності підприємств, що ускладнює забезпечення належного рівня фінансової стійкості. Високі показники фінансової стабільності є основою для ефективного функціонування підприємств та поступового нарощування їх економічного потенціалу.

Фінансова стійкість підприємства відображає його здатність витримувати, протистояти та адаптуватися до дії зовнішніх і внутрішніх факторів. Багато дослідників погоджуються, що фінансова стійкість є характеристикою підприємства, яка показує досягнення ним стану фінансової рівноваги в умовах взаємодії зовнішнього та внутрішнього середовища, а також його здатність до розвитку. Це визначення підкреслює, що на фінансову стійкість підприємства впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори, сила впливу яких визначається ситуацією на фінансовому ринку та змінами в економічно-політичній сфері країни.

Керівництво підприємства повинно швидко реагувати на обмеження, що накладаються економічними відносинами, розумно розподіляючи фінансові ресурси, Необхідно "виробити імунітет" до дії зовнішніх та внутрішніх факторів, які можуть порушувати нормальне функціонування підприємства.

На фінансові рішення керівників підприємств впливають зовнішні чинники, такі як: стан економіки, фінансова політика держави, законодавчі норми, державне фінансове регулювання, поведінка конкурентів, постачальників і споживачів, дії фінансових посередників та інвесторів, рівень соціально-культурного розвитку, а також соціальні, культурні та екологічні умови. Внутрішні чинники формуються внутрішнім середовищем підприємства та залежать від його виробничих потужностей, фінансово-економічного становища, кадрового складу, технологічного оснащення та досягнутих результатів.

Важливою проблемою є визначення комплексної системи факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Різні джерела пропонують різні класифікації чинників, що впливають на фінансову стійкість, розділяючи їх за такими критеріями: за місцем походження (зовнішні, внутрішні); за значимістю результату (основні, другорядні); за структурою (прості, складні); за масштабом впливу (одиничні, множинні); за передбачуваністю (прогнозовані, умовно прогнозовані, негативні, нульові, позитивні); за ступенем впливу на діяльність підприємства (динамічні, короткотривалі); за ймовірністю реалізації (високі, середні, малі); за часом дії (постійні, тимчасові) [15]. Однак, на сьогодні немає повного і системного підходу до їхнього відображення.

Розглянемо фактори зовнішні та внутрішні, що мають суттєвий вплив на фінансову стійкість. Основною причиною погіршення фінансового стану підприємства часто виступають макроекономічні фактори, особливо в умовах нестабільної економіки, коли використання кількісного методу оцінки для впорядкування зовнішніх чинників практично неможливе. Це значно ускладнює прогнозування фінансової стійкості підприємства оптової торгівлі на основі зовнішніх факторів, тому їх можна віднести до некерованих.

При цьому зовнішні чинники впливають на внутрішні, змінюючи їх кількісні

показники. Боротися з багатьма зовнішніми чинниками підприємству непросто, але за певних умов, підприємство може розробити стратегію, яка допоможе зменшити негативні наслідки загального спаду.

Таким чином, зовнішні фактори, що не піддаються контролю підприємства, та внутрішні, які залежать від його організації, класифікуються за місцем походження. Для ринкової економіки важливе і необхідне швидке реагування управлінців на зміни як зовнішніх, так і внутрішніх факторів.

Різноманітні причини можуть впливати на фінансову стійкість суб'єкта господарювання, навіть на окремий її показник. Визначимо найбільш значущі фактори, що мають найбільший вплив на зміну показників фінансової стійкості підприємства з розподілом на дві групи (табл.1.3).

Таблиця 1.3 - Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства в залежності від середовища

	Класифікація	Ознаки
	Загальноекономічні чинники	зниження національного доходу, інфляція, уповільнення платіжного обігу, нестабільність податкової системи і законодавства, зниження реальних доходів населення, зростання безробіття, кредитна, фінансова і інвестиційна політика
Екзогенні	Ринкові чинники	зменшення обсягу внутрішнього ринку, посилення монополії на ринку, значне зниження попиту, збільшення пропозиції товарів-субститутів, низька активність фондового ринку, нестабільність валютного ринку, конкурентне середовище, банкрутство боржників і затримки платежів
	Природні чинники	кліматичні умови, особливості ґрунту, гідрогеологічні характеристики, рельєф, сезонність
	Інші чинники	політична нестабільність, негативні демографічні тенденції, підвищення криміногенної ситуації
Ендогенні	Операційні чинники	неефективний маркетинг, високий рівень постійних витрат, низьке використання основних засобів, велика кількість страхових і сезонних запасів, недостатньо диверсифікований асортимент, неефективний виробничий менеджмент.
	Інвестиційні чинники	неефективний фондовий портфель, затримки в будівельно-монтажних роботах, перевищення витрат інвестиційних ресурсів, недосягнення запланованого прибутку, слабкий інвестиційний менеджмент.
	Фінансові чинники	неефективна фінансова стратегія, низька ліквідність активів, висока частка позикових коштів, великий обсяг короткострокових зобов'язань, зростання дебіторської заборгованості, висока вартість капіталу, перевищення допустимих рівнів фінансових ризиків, неефективний фінансовий менеджмент.

Джерело: сформовано та узагальнено автором на основі [16].

Отже, фінансова стійкість - це багатогранне поняття, яке формується у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства під впливом численних різноманітних факторів.

Якщо підприємство має стійку внутрішню структуру та значні резерви, але зовнішнє середовище є нестабільним, доцільними будуть заходи щодо диверсифікації та модернізації бізнесу для пом'якшення зовнішніх ризиків. У випадку, коли слабкі сторони підприємства переважають, може бути доцільним фокусуватися на вузькому ринковому сегменті або вийти з ринку.

У наукових джерелах зовнішнє середовище часто розглядається як багаторівнева структура, що містить різні елементи поза межами підприємства, які можуть по-різному впливати на його діяльність. Існують також різні методи аналізу зовнішнього середовища.

Якщо зовнішні фактори є наслідком об'єктивних економічних умов і не підконтрольні підприємству, то внутрішні чинники значно більш керовані, і їхня динаміка залежить від організації роботи підприємства. Отже, вплив внутрішніх та зовнішніх факторів на фінансову стійкість варіюється і може бути певною мірою керованим.

Фінансова стійкість підприємства є ключовим елементом його довгострокового розвитку та конкурентоспроможності, де для забезпечення цієї стійкості необхідно проходити через кілька важливих етапів (Додаток А).

Для підприємств оптової торгівлі особливого значення набуває забезпечення стабільності фінансових показників у контексті високої конкуренції, мінливих ринкових умов і обмежених ресурсів. Це вимагає комплексного підходу до управління, включаючи ефективну диверсифікацію ризиків, раціональне управління капіталом, впровадження інновацій та моніторинг зовнішніх і внутрішніх чинників [17].

Таким чином, досягнення фінансової стійкості потребує системного підходу, який враховує специфіку діяльності підприємства, поточні економічні умови та необхідність адаптації до змін, з метою забезпечення довгострокового розвитку та конкурентоспроможності.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

ПП ФІРМА «ЯРНА-НТ»

2.1. Фінансово-економічна характеристика ПП Фірма «ЯРНА-НТ»

Приватне підприємство Фірма «ЯРНА-НТ» - це підприємство зі своїм власним балансом та рахунками в банківських установах. Воно зареєстроване у 1998 році та розташоване у місті Суми, Сумської області за адресою: вулиця Івана Піддубного, буд. 27/А. Основна сфера його діяльності - оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами.

Для відображення господарських процесів використовують кількісні, якісні, натуральні та вартісні показники.

Розглянемо деякі кількісні показники господарської діяльності підприємства (табл. 2.1), використавши дані фінансової звітності за 2021-2023р.р. (Додаток Б).

Таблиця 2.1 - Показники господарської діяльності ПП Фірма «ЯРНА-НТ» за 2021-2023 р.р.

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, +/-		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Чистий дохід від реалізації продукції	289379,0	358319,3	306391,8	68940,3	51927,5	17012,8
Собівартість продукції	272054,6	333436,6	293244,9	61382,0	-40191,7	21190,3
Витрати	278850,0	339485,3	300718,1	60635,3	-38767,2	21868,1
Чистий прибуток	8644,6	15619,7	8549,2	6975,1	-7070,5	95,4
Середня кількість працюючих	10	7	7	-3	0	-3
Фондовіддача	197,2	268,7	266,2	71,5	2,5	69,0
Фондомісткість	0,005	0,004	0,004	-0,001	0	-0,001
Фондоозброєність	146,6	190,5	164,4	43,9	-26,1	17,8

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ПП Фірма «ЯРНА-НТ»

Як ми бачимо з таблиці 2.1 у 2022 році спостерігалось значне зростання чистого доходу до 358 319,3 тис. грн (+68 940,3 тис. грн порівняно з 2021 роком). Однак у 2023 році дохід скоротився до 306 391,8 тис. грн (-51 927,5 тис. грн до 2022 року), залишившись все ж на 17 012,8 тис. грн вище рівня 2021 року. Це свідчить про нестабільність ринкової діяльності або зовнішній вплив на реалізацію продукції.

Загальні витрати зросли у 2022 році на 60 635,3 тис. грн до 339 485,3 тис. грн, але у 2023 році зменшилися до 300 718,1 тис. грн (-38 767,2 тис. грн до 2022 року). Попри це, рівень витрат у 2023 році залишається на 21 868,1 тис. грн вищим за 2021 рік. Зниження витрат може бути пов'язане зі скороченням масштабів діяльності або ефективнішою організацією роботи.

У 2022 році прибуток підприємства зріс до 15 619,7 тис. грн (+6 975,1 тис. грн до 2021 року). Проте у 2023 році він скоротився до 8 549,2 тис. грн (-7 070,5 тис. грн до 2022 року), фактично повернувшись до рівня 2021 року. Це свідчить про труднощі у підтриманні рентабельності в умовах зростання витрат, специфіки ринку оптової торгівлі паливно-мастильними матеріалами.

Кількість працівників зменшилася з 10 осіб у 2021 році до 7 осіб у 2022 та 2023 роках (-3 особи). Скорочення персоналу могло бути викликане оптимізацією операційних процесів.

Ефективність використання основних фондів значно зросла: у 2021 році фондівіддача становила 197,2 одиниць, у 2022 році – 268,7 одиниць(+71,5), а у 2023 році – 266,2 одиниць (-2,5 до 2022 року). Позитивна динаміка у порівнянні з 2021 роком (+69,0) свідчить про ефективніше використання основних засобів.

Фондомісткість зменшилася з 0,005 у 2021 році до 0,004 у 2022 та 2023 роках (-0,001). Це відображає більш раціональне використання основних засобів для отримання доходу.

Фондоозброєність зросла з 146,6 тис. грн/особу у 2021 році до 190,5 тис. грн/особу у 2022 році (+43,9) та зменшилася до 164,4 тис. грн/особу у 2023 році (-26,1). У порівнянні з 2021 роком показник зріс на 17,8, що свідчить про підвищення рівня технічного оснащення працівників.

Загалом підприємство у 2022 році показало позитивну динаміку за всіма ключовими показниками, що свідчить про зростання ефективності діяльності. Проте у 2023 році деякі результати погіршилися, зокрема знизився чистий дохід, прибуток і фондоозброєність. Незважаючи на це, підприємство оптимізувало витрати, зберегло високий рівень фондовіддачі та зменшило фондомісткість, що свідчить про ефективне використання ресурсів. Зниження прибутковості в 2023 році може вказувати на необхідність аналізу ринкових ризиків та оптимізації стратегії продажів.

Таким чином, результати проведеного аналізу головних кількісних показників ПП Фірма «ЯРНА-НТ» дають підстави в необхідності подальшого оцінювання фінансової стійкості підприємства.

Проаналізуємо склад і структуру необоротних активів ПП фірми «ЯРНА-НТ» за 2021-2023 роки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Склад і структура необоротних активів ПП фірми «ЯРНА-НТ» за 2021 - 2023 рр.

Статті	2021		2022		2023		Абсолютне відхилення, +/-		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2022/2021	2023/2022	2023/2021
Нематеріальні активи:	10,1	0,7	10,1	0,9	10,1	0,9	0	0	0
первісна вартість	21,0		21,0		21,0		-	-	-
накопичена амортизація	(10,9)		(10,9)		(10,9)		-	-	-
Основні засоби:	1526,3	99,3	1140,8	99,1	1161,4	99,1	-385,5	20,6	-364,9
первісна вартість	3637,4		3502,7		3806,9				
знос	(2111,1)		(2361,9)		(2645,5)				
Разом	1536,4	100	1150,9	100	1171,5	100	-385,5	20,6	-364,9
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,58		0,67		0,70		0,09	0,03	0,12
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,42		0,33		0,30		-0,09	-0,03	-0,12
Коефіцієнт мобільності активів	0,95		0,97		0,97		0,02	0	0,02

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ПП Фірма «ЯРНА-НТ»

На основі наведеної таблиці проаналізуємо деякі показники [18]. Нематеріальні активи незмінні протягом трьох років: їх первісна вартість становить 21,0 тис. грн, а накопичена амортизація – (10,9) тис. грн. Частка нематеріальних активів у структурі активів є стабільно низькою (0,7–0,9%), що свідчить про їх незначну роль у діяльності підприємства. Первісна вартість основних засобів поступово зростає: у 2021 році — 3637,4 тис. грн, у 2023 році — 3806,9 тис. грн (+169,5 тис. грн порівняно з 2021 роком). Це свідчить про інвестування в основні засоби. Знос основних засобів також збільшується (з 2111,1 тис. грн у 2021 році до 2645,5 тис. грн у 2023 році), що може вказувати на інтенсивне використання активів або недостатнє оновлення.

Коефіцієнт зносу основних засобів. Спостерігається стійка тенденція до зростання коефіцієнта зносу з кожним роком: з 0,58 у 2021 році до 0,70 у 2023 році. Зростання коефіцієнта зносу вказує на те, що основні засоби підприємства старіють і вичерпують свій ресурс. Це може бути пов'язано з недостатніми інвестиціями в оновлення основних фондів, інтенсивною експлуатацією обладнання або його моральним старінням. Паралельно зі зростанням коефіцієнта зносу спостерігається зменшення коефіцієнта придатності основних засобів: з 0,42 у 2021 році до 0,30 у 2023 році. Зменшення показника коефіцієнта придатності підтверджує висновки щодо збільшення зносу. Це означає, що все менша частина основних засобів підприємства придатна для ефективної експлуатації. Коефіцієнт мобільності активів демонструє невелике зростання (з 0,95 у 2021 році до 0,97 у 2023 році) свідчить про підвищення частки оборотних активів у структурі загальних активів. Це вказує на посилення ліквідності підприємства.

Отже, структура активів підприємства є досить стабільною протягом трьох років. Основні засоби є найбільш вагомою складовою активів, але їхній високий рівень зносу потребує уваги для забезпечення довгострокової ефективності. Аналіз динаміки коефіцієнтів зносу та придатності основних засобів ПП Фірма "ЯРНА-НТ" свідчить про необхідність вжиття термінових заходів для оновлення основних фондів. Погіршення технічного стану обладнання може призвести до зниження ефективності виробництва, збільшення витрат на ремонт і обслуговування, а також

до ризику простоїв. Підприємству варто звернути увагу на модернізацію основних засобів. Незначне зростання коефіцієнта мобільності активів позитивно впливає на ліквідність і оперативність управління активами. Низька частка нематеріальних активів свідчить про те, що підприємство орієнтується здебільшого на фізичні активи для здійснення своєї діяльності.

Наступним етапом проаналізуємо структуру використання капіталу підприємства та визначимо частку оборотного капіталу в його складі (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 - Забезпеченість основними фондами та ефективність їх використання ПП Фірма «ЯРНА-НТ» за 2021-2023 р.р., %

Статті	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, +/-		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Оборотні активи	3,3	3,2	2,9	-0,1	-0,3	-0,4
Необоротні активи	96,7	96,8	97,1	0,1	0,3	0,4
Разом	100,0	100,0	100,0	-	-	-

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ПП Фірма «ЯРНА-НТ»

Частка оборотних активів знижується протягом аналізованого періоду: з 3,3% у 2021 році до 2,9% у 2023 році. Абсолютне зменшення становить 0,4 в.п. за три роки. Найбільше зниження спостерігається у 2023 році порівняно з 2022 роком (-0,3 в.п.). Зменшення частки оборотних активів свідчить про послаблення ліквідності підприємства, тобто зниження можливості швидко залучати ресурси для фінансування поточної діяльності (рис. 2.1).

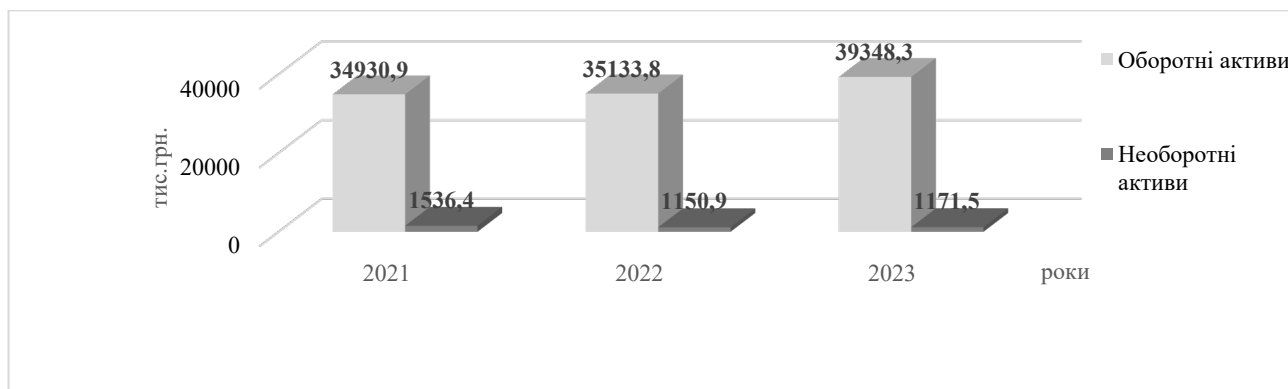

Рисунок 2.1 - Динаміка активів ПП Фірма "ЯРНА-НТ" за 2021-2023рр.

Частка необоротних активів поступово зростає: з 96,7% у 2021 році до 97,1% у 2023 році. Абсолютне зростання становить +0,4 в.п. за три роки. Зростання частки необоротних активів демонструє орієнтацію підприємства на розвиток матеріально-технічної бази, що може бути позитивним для довгострокового розвитку, але водночас зменшує фінансову гнучкість у короткостроковій перспективі.

Проведемо аналіз капіталу ПП Фірма «ЯРНА-НТ» за 2021-2023 роки, та розглянемо структуру капіталу за окремими показниками (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 - Капітал ПП Фірма «ЯРНА-НТ», 2021-2023 р. р., грн

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, +/-		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Зареєстрований (пайовий) капітал	100,0	100,0	100,0	0	0	0
Нерозподілений прибуток	20797,1	33916,8	36082,5	13119,7	2165,7	15285,4
Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	159,3	150,4	187,3	-8,9	36,9	28
Поточні зобов'язання	15510,9	2217,5	4150,0	-13293,4	1932,5	-11360,9

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ПП Фірма «ЯРНА-НТ».

На основі таблиці з фінансовими показниками підприємства проведено аналіз динаміки кожного з елементів.

Значення зареєстрованого капіталу залишається стабільним протягом 2021–2023 років на рівні 100,0 тис. грн. Це свідчить про відсутність змін у розмірі статутного капіталу підприємства. Така стабільність вказує на збереження структури власного капіталу без додаткового залучення коштів шляхом емісії нових часток.

У 2022 році відбулося значне зростання нерозподіленого прибутку на 13119,7 тис. грн порівняно з 2021 роком, що становить 63,1% приросту. У 2023 році прибуток продовжив збільшуватися, хоча темпи зростання сповільнилися, а абсолютне відхилення склало 2 165,7 тис. грн (+6,4% відносно 2022 року). Загалом за період 2021–2023 років нерозподілений прибуток зріс на 15 285,4 тис. грн (+73,4%), що свідчить про ефективність діяльності та накопичення фінансових ресурсів для майбутнього розвитку.

У 2022 році показник довгострокових зобов'язань дещо зменшився - на 8,9 тис. грн (-5,6%), що може бути пов'язано зі зменшенням довгострокових позик чи зобов'язань підприємства. У 2023 році відбулося зростання на 36,9 тис. грн (+24,5%), що, вказує на залучення довгострокового фінансування для забезпечення нових проектів або реінвестування. Загалом за три роки приріст склав 28 тис. грн (+17,6%).

У 2022 році спостерігалось значне скорочення поточних зобов'язань на 13293,4 тис. грн (-85,7%), що може свідчити про зменшення короткострокових боргів завдяки оптимізації витрат чи виплаті заборгованостей. У 2023 році показник знову зріс на 1 932,5 тис. грн (+87,1%), ймовірно, через збільшення операційної активності або короткострокового фінансування. У підсумку за аналізований період поточні зобов'язання скоротилися на 11360,9 тис. грн (-73,2%), що демонструє покращення фінансової дисципліни підприємства.

Аналіз активів компанії проводиться на основі узагальненого балансу, а також структури й динаміки її оборотних активів. Він включає дослідження складу та структури активів, визначення джерел їх формування й аналізі змін у компонентах. Активи компанії охоплюють виробничі та невиробничі запаси, а також інші цінності, вартість яких відображена в окремому балансі підприємства (табл. 2.5).

Спостерігається значне збільшення запасів у 2022 році, а потім їх скорочення у 2023 році. У 2022 році запаси значно зросли на 2 609,6 тис. грн (+382,8%) порівняно з 2021 роком, що може бути пов'язано з підготовкою до збільшення обсягів продажів. У 2023 році спостерігалось зниження на 2 336,3 тис. грн (-71%),

але порівняно з 2021 роком запаси все ж зросли на 272,3 тис. грн (+40%). Коливання запасів може свідчити про адаптацію до ринкових умов та пристосування до умов війни. Це може свідчити про спроби збільшити обсяги продажів у 2022 році шляхом нарощування запасів, проте ці запаси виявилися надмірними і в 2023 році їх довелося скорочувати.

Таблиця 2.5 - Склад і структура оборотних активів ПП Фірма «ЯРНА-НТ» за 2021-2023 р.р.

Статті	2021		2022		2023		Абсолютне відхилення, +/-		
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2022 / 2021	2023 / 2022	2023 / 2021
Оборотні активи, всього	34930,9	100	35133,8	100	39348,3	100	202,9	4214,5	4417,4
Запаси	681,5	1,9	3290,1	9,4	953,8	2,4	2608,6	-2336,3	272,3
Дебіторська заборгованість	8733,1	25,0	8748,1	24,9	8137,3	20,6	15	-610,8	-595,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	10,7	0,03	42,2	0,12	0	0	31,5	-42,2	-10,7
Інша поточна дебіторська заборгованість	11799,9	33,8	8456,2	24,1	4961,5	12,6	-3343,7	-3494,7	-6838,4
Гроші та їх еквіваленти	11633,7	33,3	14472,2	41,2	24942,6	63,3	2838,5	10470,4	13308,9
Витрати майбутніх періодів	15,4	0,04	12,1	0,02	14,0	0,03	-3,3	1,9	-1,4
Інші оборотні активи	2056,6	5,8	112,9	0,26	339,1	0,86	-1943,7	226,2	-1717,5

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ПП Фірма «ЯРНА-НТ».

У 2022 році загальна дебіторська заборгованість зросла на 15 тис. грн (+0,2%) порівняно з 2021 роком. У 2023 році відбулося скорочення на 610,8 тис. грн (-7%) відносно 2022 року. У підсумку за три роки дебіторська заборгованість зменшилася на 595,8 тис. грн (-6,8%), що свідчить про посилення контролю за розрахунками з клієнтами. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом демонструє повне врегулювання заборгованостей перед бюджетом. Загалом за останні три роки

активізовано роботу з дебіторами та скорочено терміни погашення заборгованості, що вказує на посилення фінансової дисципліни.

Найбільш динамічною статтею є "Гроші та їх еквіваленти". У 2022 році грошові кошти зросли на 2833,5 тис. грн (+24,3%), а в 2023 році – ще на 10470,4 тис. грн (+72,4%). Загальне збільшення за три роки склало 13308,9 тис. грн (+114,5%). Спостерігається стійке зростання цього показника, що свідчить про покращення ліквідності підприємства та збільшення його платоспроможності.

Значення витрат майбутніх періодів залишалося стабільним, з незначним зниженням у 2023 році на 1,4 тис. грн (-9,1%), що не вплинуло суттєво на фінансовий стан.

У 2022 році показник інших оборотних активів зменшився на 1 943,7 тис. грн (-94,5%), однак у 2023 році дещо зріс на 226,2 тис. грн (+200,7%). У підсумку за три роки спостерігається зменшення на 1 717,5 тис. грн (-83,5%). Це може бути пов'язано з різними факторами, наприклад, погашенням попередньо оплачених послуг.

Приватне підприємство Фірма «ЯРНА-НТ» демонструє загальне зростання оборотних активів за 2021–2023 роки, що вказує на стабільність і покращення фінансової діяльності. Відбувається розширення масштабів діяльності компанії, збільшення обсягів закупівель ПММ, збільшення оптових запасів готової продукції для перепродажу. Підприємство успішно врегулювало зобов'язання перед бюджетом, що є позитивним сигналом для його ділової репутації.

Протягом 2021–2023 років приватне підприємство Фірма «ЯРНА-НТ» демонструє позитивні результати, що мають сприяти його фінансовій стабільності та розвитку.

2.2. Оцінка фінансового стану підприємства

Основними показниками, які характеризують фінансовий стан підприємства є аналіз майнового стану, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності [19].

Розглянемо аналіз ліквідності балансу ПП ФІРМА «ЯРНА-НТ» (табл. 2.6, 2.7).

Таблиця 2.6 - Групування статей балансу за ліквідністю ПП Фірма «ЯРНА-НТ», 2021-2023р.р., грн

Актив	2021	2022	2023	Пасив	2021	2022	2023
Найліквідніші активи (A1)	11633,7	14472,2	24942,6	Найтерміновіші зобов'язання (П1)	15510,9	2217,5	4150,0
Активи, що швидко реалізуються (A2)	22069,1	18355,2	14270,3	Короткотермінові пасиви (П2)	0	0	0
Активи, що повільно реалізуються (A3)	1536,1	1150,9	1171,5	Довготермінові пасиви (П3)	159,3	150,4	187,3
Активи, що важко реалізуються (A4)	1228,4	2306,4	135,4	Постійні пасиви (П4)	20797,1	33916,8	36182,5
Сума	36467,3	36284,7	40519,8		36467,3	36284,7	40519,8

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ПП Фірма «ЯРНА-НТ».

Таблиця 2.7 - Аналіз ліквідності балансу ПП Фірма «ЯРНА-НТ», 2021-2023р.р., грн

Показник	Платіжний надлишок або нестача, +/-			Рівень покриття зобов'язань, %		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
A1-П1	-3877,2	12254,7	20792,6	0,8	6,5	6,0
A2-П2	22069,1	18355,2	14270,3	-	-	-
A3-П3	1376,8	1000,5	984,2	9,6	7,7	6,3
A4-П4	-19568,7	-31610,4	-36047,1	0,1	0,1	0,01

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ПП Фірма «ЯРНА-НТ».

На основі таблиці 2.7 проаналізовано платіжний надлишок або нестачу за різними рівнями ліквідності активів і пасивів підприємства, а саме:

- A1-П1: у 2021 році спостерігався дефіцит платіжних коштів у розмірі - 3877,2 тис. грн, що вказує на низьку здатність підприємства негайно покривати

найтерміновіші зобов'язання. У 2022 році ситуація суттєво покращилася: показник перейшов у позитивне значення 12 254,7 тис. грн завдяки зростанню грошових коштів. У 2023 році платіжний надлишок збільшився до 20 792,6 тис. грн, що свідчить про високу короткострокову платоспроможність;

- А2-П2: у 2021 році підприємство мало надлишок у розмірі 22 069,1 тис. грн, який зменшився до 18 355,2 тис. грн у 2022 році (-3 713,9 тис. грн). У 2023 році спад продовжився: показник скоротився до 14 270,3 тис. грн (-4 084,9 тис. грн). Незважаючи на зменшення, показник залишався позитивним, що свідчить про достатню ліквідність поточних активів для покриття короткострокових зобов'язань;

- А3-П3: у 2021 році підприємство мало невеликий надлишок у розмірі 1376,8 тис. грн, який скоротився до 1000,5 тис. грн у 2022 році (-376,3 тис. грн). У 2023 році показник продовжив зменшуватися, досягнувши 984,2 тис. грн (-16,3 тис. грн). Хоча надлишок є незначним, він свідчить про обмежений, але все ж достатній резерв для виконання середньострокових зобов'язань;

- А4-П4: у 2021 році було зафіксовано дефіцит у розмірі -19 568,7 тис. грн, який суттєво зріс до -31 610,4 тис. грн у 2022 році (-12 041,7 тис. грн). У 2023 році негативний баланс збільшився до -36 047,1 тис. грн (-4 436,7 тис. грн). Постійний і значний дефіцит свідчить про низьку забезпеченість довгострокових зобов'язань власним капіталом і довгостроковими активами.

Аналіз ліквідності балансу підприємства Фірма «ЯРНА-НТ» демонструє позитивну динаміку за короткостроковими показниками (А1-П1, А2-П2), що вказує на покращення поточної платоспроможності. Однак показники середньо- та довгострокової ліквідності (А3-П3, А4-П4) свідчать про недостатню стійкість фінансової структури в довгостроковій перспективі, що може бути викликано значними зобов'язаннями, які перевищують доступні ресурси. Для забезпечення фінансової стабільності підприємству слід розглянути можливість залучення додаткового капіталу або зменшення довгострокових зобов'язань.

Підприємство в повній мірі неспроможне покривати свої довгострокові зобов'язання за рахунок наявних ресурсів. Це свідчить про високий рівень фінансового ризику.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності є фундаментом для оцінки фінансової стійкості підприємства [20] (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 - Аналіз показників платоспроможності та ліквідності ПП ФІРМА «ЯРНА-НТ»

Показник	Норматив	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, + /-		
					2022/2021	2023/2022	2023/2021
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 – 0,35	0,75	6,52	6,01	5,77	-0,51	5,26
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8-1	2,21	14,36	9,25	12,15	-5,11	7,04
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,5 – 2	2,25	15,84	9,48	13,59	-6,36	7,23
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,8 – 1	1,31	17,02	10,49	15,71	-6,53	9,18

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ПП Фірма «ЯРНА-НТ»

На основі таблиці, можемо зробити аналіз коефіцієнтів платоспроможності та ліквідності підприємства.

Усі значення коефіцієнта абсолютної ліквідності значно перевищують норматив, що свідчить про високу здатність підприємства покривати найтерміновіші зобов'язання за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів. Незначне зниження у 2023 році вказує на можливу потребу в оптимізації короткострокової ліквідності. Значення та динаміка коефіцієнта абсолютної ліквідності свідчить про те, що підприємство має надлишок грошових коштів, а отже неефективно використовує ресурси.

Коефіцієнт швидкої ліквідності вказує на те, що підприємство має надмірну швидку ліквідність, що може свідчити про нераціональну структуру активів. У

2022 році спостерігається стрімке зростання до 14,36, що є аномально високим показником і пояснюється значним накопиченням ліквідних активів, особливо грошових коштів. У 2023 році коефіцієнт знизився до 9,25, проте все ще значно перевищує норматив. Таке перевищення нормативів (0,8-1) свідчить про надлишок ліквідних активів, які не були задіяні у виробничій діяльності. Рекомендується збалансувати рівень ліквідності та активніше використовувати ресурси.

Надмірно високі показники коефіцієнта поточної ліквідності можуть свідчити про недостатню ефективність управління оборотними активами, що призводить до їх «замороження». У 2022 році спостерігається різке зростання до 15,84, що пояснюється надмірним накопиченням оборотних активів на тлі низького рівня зобов'язань. Підприємство має суттєвий запас поточних активів щодо короткострокових зобов'язань, що може бути ознакою низької ефективності управління активами. Варто переглянути структуру активів та забезпечити їхнє активніше використання.

Значення коефіцієнта критичної ліквідності значно перевищує норму, що свідчить про неефективне управління ліквідними активами. Хоча у 2023 році значення знижується до 10,49, але залишається дуже високим. Варто спрямувати надлишкові активи у виробничу діяльність чи інвестиційні проєкти. Коефіцієнти ліквідності значно перевищують нормативні межі, що свідчить про високий запас ліквідних активів на підприємстві. Це може вказувати на низьку ефективність управління активами, коли значна частина ресурсів не використовується для забезпечення зростання або прибутковості. Підприємству слід оптимізувати структуру активів та спрямувати надлишкові ліквідні ресурси на розвиток або інвестиції.

Усі коефіцієнти ліквідності суттєво перевищують нормативні значення протягом трьох років. Це свідчить про стійку фінансову позицію підприємства та його здатність розраховуватися за поточними зобов'язаннями.

Разом із тим, надмірно високі значення можуть вказувати на неефективне використання ресурсів. Надлишок ліквідності може бути спрямований на

інвестиції або розширення діяльності, що дозволить підвищити прибутковість підприємства.

Зниження коефіцієнтів у 2023 році вказує на початок оптимізації, проте варто стежити за подальшими тенденціями, щоб уникнути ризиків втрати ліквідності.

Як бачимо з аналізу коефіцієнтів, підприємство має коефіцієнти ліквідності, які перевищують нормативні показники. Перевищення показника абсолютної ліквідності понад норматив свідчить про проблеми на підприємстві та вказує на неефективність управління фінансовими ресурсами. Оскільки грошові кошти, на відміну від інших активів, не задіяні у виробничо-збутовому процесі та не генерують дохід, надто високий рівень цього показника свідчить про те, що значна частина капіталу спрямовується на формування непродуктивних активів.

Це свідчить про те, що під час сплати термінових зобов'язань підприємство буде мати досить великі проблеми по перетворенню активів в кошти.

Розглянемо рівень використання ресурсів підприємства та швидкість їх обертання, які оцінюються через показники ділової активності (табл. 2.9). З фінансової точки зору ділова активність підприємства відображається насамперед у швидкості обороту його засобів. Її оцінка здійснюється шляхом аналізу встановлених значень і динаміки різноманітних фінансових коефіцієнтів оборотності, які є відносними показниками результативності діяльності компанії.

Основні показники діяльності підприємства свідчать про низку тенденцій, які впливають на його ефективність. Спостерігається суттєве зниження коефіцієнта загальної оборотності капіталу, який зменшився з 13,91 оборотів у 2021 році до 8,46 оборотів у 2023 році, що демонструє уповільнення обігу ресурсів підприємства. Це також підтверджується зростанням періоду обороту загального капіталу з 27 днів у 2021 році до 43 днів у 2023 році, що свідчить про погіршення управління ресурсами.

Коефіцієнт оборотності оборотних засобів також знизився з 8,95 оборотів у 2021 році до 8,23 у 2023 році, що вказує на зменшення ефективності використання поточних активів. Це супроводжується збільшенням тривалості одного обороту оборотних засобів з 41 дня до 44 днів за цей же період. Крім того, оборотність

виробничих і товарних запасів знизилась із 125,2 оборотів у 2021 році до 138,2 у 2023 році, а тривалість їх одного обороту виросла до 3 днів. Такі тенденції можуть свідчити про накопичення нереалізованих запасів та недостатню оптимізацію складських запасів.

Таблиця 2.9 - Аналіз ділової активності ПП Фірма «ЯРНА-НТ», 2021-2023р.р.

Показник	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, + /-		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Коефіцієнт загальної оборотності капіталу (КоА), оборотів	13,91	10,56	8,46	-3,35	-2,1	-5,45
Період обороту загального капіталу (ТоА), днів	27	35	43	8	8	16
Коефіцієнт оборотності оборотних (мобільних) засобів (Комз), оборотів	8,95	10,23	8,23	1,28	-2	-0,72
Тривалість одного обороту оборотних засобів (Томз), днів	41	37	44	-4	7	3
Коефіцієнт оборотності виробничих і товарних запасів (Коз), оборотів	125,2	147,7	138,2	22,5	-9,5	13
Тривалість одного обороту виробничих і товарних запасів (Доз)дн	3	2	3	-1	1	0
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Кодз), оборотів	48,68	40,99	36,29	-7,69	-4,7	-12,39
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості (Тодз),дн	8	9	10	1	1	2
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (Кокз), оборотів	210,74	226,9	213,29	16,16	-13,61	2,55
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості (Токз)	2	2	2	0	0	0
Коефіцієнт оберненості власного капіталу (Ковк)	16,33	13,12	8,74	-3,21	-4,38	-7,59
Період окупності власного капіталу (Товк), днів	22	28	42	6	14	20

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ПП Фірма «ЯРНА-НТ».

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості знизився з 48,68 у 2021 році до 36,29 у 2023 році, що вказує на погіршення управління розрахунками з покупцями. Це призвело до збільшення тривалості обороту дебіторської заборгованості з 8 днів у 2021 році до 10 днів у 2023 році. Така ситуація може

викликати ризик накопичення боргів, що негативно впливає на ліквідність підприємства.

Також спостерігається негативна динаміка коефіцієнта оборненості власного капіталу, який зменшився з 16,33 у 2021 році до 8,74 у 2023 році. Це означає зниження рентабельності власного капіталу та його ефективності. Водночас період окупності власного капіталу зріс з 22 до 42 днів, що свідчить про уповільнення повернення інвестицій.

Загалом, погіршення оборотності капіталу, підвищення зносу основних засобів та погіршення управління дебіторською заборгованістю є ключовими проблемами, які впливають на діяльність підприємства [21, 22]. Необхідно впровадити заходи з оптимізації управління оборотними коштами, оновлення матеріально-технічної бази та посилення контролю за розрахунками з контрагентами для стабілізації фінансового стану та підвищення ефективності роботи.

Фінансові результати підприємства відображають його ефективність у всіх аспектах діяльності. Для аналізу використовують різноманітні показники рентабельності, які є відносними і надають інформацію про те, скільки одиниць прибутку (валового, операційного чи чистого) отримується на кожну одиницю використаних ресурсів. Ці ресурси можуть включати виробничі фонди, реалізовану продукцію, загальний чи власний капітал, які сприяють формуванню прибутку (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 - Аналіз показників рентабельності, %

Показник	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, + / -		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Рентабельність активів (економічна рентабельність) (ROA)	25,6	42,9	22,3	17,3	-20,6	-3,3
Рентабельність власного капіталу (ROE)	48,8	57,1	24,4	8,3	-32,7	-24,4
Рентабельність продажів	3,0	4,4	2,8	1,4	-1,6	-0,2
Рентабельність діяльності	3,18	4,7	2,9	1,52	-1,8	-0,28
Рентабельність оборотних коштів	26,7	44,6	22,9	17,9	-21,7	-3,8

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ПП Фірма «ЯРНА-НТ»

Приватне підприємство Фірма "ЯРНА-НТ", яке займається оптовою торгівлею паливно-мастильними матеріалами, зіткнулося зі зниженням основних показників рентабельності у 2023 році. Рентабельність активів (ROA) є одним із ключових показників, який ілюструє, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання прибутку. У 2023 році було зафіксовано спад цього показника порівняно з попереднім роком, що свідчить про певні труднощі у максимізації прибутковості активів. Абсолютне відхилення становить +17,3 в.п. за 2022/2021, -20,6 в.п. за 2023/2022 і -3,3 в.п. за 2023/2021. Це може бути пов'язано із зростанням витрат, меншою оборотністю активів чи іншими внутрішніми та зовнішніми факторами.

Зменшення показника рентабельності власного капіталу (ROE) в 2023 році свідчить про те, що фінансова віддача від власного капіталу знизилася, можливо, через зростання зобов'язань чи зменшення прибутку, що залишився в розпорядженні підприємства. Це може також вказувати на посилення фінансових ризиків або потребу в перегляді структури капіталу.

Погіршення рентабельності продажів та діяльності може вказувати на скорочення прибутку з кожної одиниці проданої продукції збільшення собівартості продукції (показник у 2022 році становив 4,4%, тоді як у 2023 році – 2,2%). У контексті досліджуваного підприємства, що займається торгівлею ПММ, це може свідчити про зміну ринкової ситуації, наприклад, коливання цін на нафту чи конкуренцію в галузі.

Зниження рентабельності оборотних коштів вимагає особливої уваги до управління обіговими засобами, адже показник досить нестабільний, та має тенденцію до зниження: 2021р – 26,7%, 2022 – 44,6%, 2023 – 22,9%. Це може бути сигналом до оптимізації запасів, прискорення розрахунків з дебіторами та перегляду політики управління грошовими потоками. Також варто звернути увагу на ефективність використання основних засобів, адже їхній коефіцієнт зносу є високим, що може створити ризики для стабільної роботи підприємства в майбутньому.

З проаналізованих даних можемо зробити деякі проміжні висновки. Підприємству необхідно активізувати роботу з дебіторами, зменшити час обороту запасів, що дозволить покращити ліквідність і рентабельність. Розширити ринки збуту – активний пошук нових клієнтів і розширення географії поставок сприятиме збільшенню доходу. Покращити управління основними засобами – необхідно оцінити можливість оновлення застарілого обладнання та збільшення їхньої продуктивності.

Важливо також враховувати макроекономічну ситуацію та тенденції на ринку ПММ, адаптуючи стратегію підприємства до змін зовнішнього середовища. За умови реалізації запропонованих заходів, ПП Фірма «ЯРНА-НТ» зможе не лише стабілізувати свою діяльність, а й забезпечити зростання прибутковості в довгостроковій перспективі.

2.3. Комплексна діагностика фінансової стійкості підприємства ПП Фірма «ЯРНА-НТ»

Для забезпечення фінансової стабільності компанії в довгостроковій перспективі необхідно визначити оптимальний рівень фінансової стійкості та регулярно проводити його кількісну оцінку [23]. Розглянемо абсолютні (табл. 2.11-2.12) та відносні (табл. 2.13-2.14) показники, що характеризують фінансову стійкість підприємства.

Таблиця 2.11 – Порядок розрахунку та значення абсолютних показників фінансової стійкості

Показники	Формула для розрахунку	Характеристика
Наявність власних коштів (В)	$B = \text{ф.№1} \\ p.1495 + p.1520 + p.1525 - \\ p.1095$	Визначається як різниця між власним капіталом та необоротними активами підприємства
Наявність власних та довгострокових коштів (робочий капітал) (ВД)	$ВД = \text{ф. №1} \\ p.1495 + p.1520 + p.1500 + p.1510 + p.1515 + p.1665 - p.1095$	Визначається збільшенням показника наявності власних коштів на суму довгострокових зобов'язань
Наявність загальних коштів	$ЗК = \text{ф.№1} \\ p.1495 + p.1520 + p.1510 + p.1665 + p.1600 - p.1095$	Визначається збільшенням показника наявності власних та довгострокових коштів на суму короткострокових кредитів банків

Джерело: сформовано автором на основі [24]

Таблиця 2.12 – Динаміка абсолютних показників фінансової стійкості ПП ФІРМА «ЯРНА-НТ» 2021-2023 р.р.

Показник	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, + /-		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Наявність власних коштів (В)	13237,2	19260,7	32765,9	6023,5	13505,2	19528,7
Наявність власних та довгострокових коштів (робочий капітал) (ВД)	13237,2	19260,7	32765,9	6023,5	13505,2	19528,7
Наявність загальних коштів	13237,2	19260,7	32765,9	6023,5	13505,2	19528,7

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ПП ФІРМА «ЯРНА-НТ»

Показники фінансової стійкості підприємства демонструють позитивну динаміку, що свідчить про зростання обсягів власного капіталу та стабільне фінансування діяльності за рахунок власних джерел.

Аналіз динаміки абсолютних показників фінансової стійкості ПП Фірма «ЯРНА-НТ», що займається оптовою торгівлею паливно-мастильними матеріалами, свідчить про суттєве покращення фінансового стану підприємства у 2021–2023 роках. Зокрема, спостерігається стабільне зростання наявності власних коштів: у 2021 році показник складав 13 237,2 тис. грн, у 2022 році зріс на 6 023,5 тис. грн (+45,5%), а у 2023 році досягнув 32 765,9 тис. грн (+70,1% порівняно з 2022 роком). Це свідчить про фінансову незалежність підприємства та його здатність самостійно фінансувати господарську діяльність.

Динаміка робочого капіталу також повторює загальний тренд, що є позитивним сигналом для підприємства, яке оперує в умовах високої конкуренції на ринку паливно-мастильних матеріалів. Відсутність змін у структурі залучених коштів та ідентичність показників наявності власних, довгострокових та загальних коштів вказує на те, що підприємство покладається виключно на внутрішні ресурси. В той же час ПП Фірма «ЯРНА-НТ» повністю покладається на власні кошти, що може обмежувати можливості масштабування або інвестиційної діяльності. Відсутність залучення позикового капіталу може свідчити про недостатню активність у використанні кредитних ресурсів.

Для компанії, яка працює у сфері оптової торгівлі ПММ, це означає зниження ризиків залежності від зовнішніх джерел фінансування, але водночас може обмежувати можливості швидкого розширення діяльності, зокрема збільшення обсягів закупівлі та продажу ПММ, що є важливим у цій галузі.

Зростання фінансової стійкості підприємства забезпечує конкурентоспроможність на ринку та підвищує його привабливість для потенційних партнерів і клієнтів. Проте, для ефективнішого розвитку, доцільно розглянути можливості залучення позикових коштів для інвестицій у розширення бізнесу, наприклад, створення додаткових складів або закупівлі більшої кількості ПММ у періоди низьких цін на ринку.

Для підприємства, яке займається оптовою торгівлею паливно-мастильних матеріалів (ПММ), нормативні значення фінансових коефіцієнтів можуть відрізнятися від загальноприйнятих через специфіку їхньої діяльності, зокрема високий оборотний капітал, низьку маржинальність та значну залежність від цінових коливань на ринку. Нижче подано уточнені нормативні значення для цих показників з урахуванням галузевих особливостей (табл.2.13).

Таблиця 2.13 – Відносні показники фінансової стійкості підприємства

Показники	Формула для розрахунку	Характеристика	Орієнтовне значення
Коефіцієнт фінансової автономії (Кфа)	$K_{фа} = \text{власний капітал} / \text{підсумок по балансу}$ $K_{фа} = \text{ф.1 р.1495} / \text{ф.1 р.1900}$	Відношення суми власних коштів до підсумку по балансу, чим більше значення коефіцієнта, тим менша залежність від зовнішніх джерел	>0,4-0,6
Коефіцієнт фінансової залежності (Кфз)	$K_{фз} = \text{підсумок по балансу} / \text{власний капітал}$ $K_{фз} = \text{ф.1 р.1900} / \text{ф.1 р.1495}$	Коефіцієнт, обернений до коефіцієнта автономії показує, яка сума загальної вартості майна припадає на 1 гривню власних коштів	<2,5
Коефіцієнт фінансового ризику (Кфр)	$K_{фр} = \text{позиковий капітал} / \text{власний капітал}$ $K_{фр} = (\text{ф.1 р.1500} + \text{р.1510} + \text{р.1515} + \text{р.1665} + \text{р.1600}) / \text{ф.1 р.1495}$	Визначається збільшенням показника наявності власних та довгострокових коштів на суму короткострокових кредитів банків	<1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу (Кмвк)	$K_{мвк} = \text{робочий капітал} / \text{власний капітал}$ $K_{мвк} = (\text{ф.№ 1 р.1495} + \text{р.1520} + \text{р.1500} + \text{р.1520} + \text{р.1515} + \text{р.1665} - \text{р.1095}) / \text{ф.1 р.1495}$	Характеризує ступінь мобільності власних коштів. Чим вище цей показник, тим більше забезпечується гнучкість у використанні власних коштів господарюючого суб'єкта	>0,3

Продовження таблиці 2.13

Коефіцієнт покриття відсотків (Кпв)	$\text{Кпв} = (\text{прибуток до сплати податків} + \text{витрати на сплату відсотків}) / \text{витрати на сплату відсотків}$ $\text{Кпв} = (\text{ф.№ 2р.2290} + \text{р.2250}) / \text{р.2250}$	Характеризує потенційну можливість підприємства погасити позику, ступінь захищеності кредиторів від несплати відсоткових платежів. Зменшення цього коефіцієнта в динаміці свідчить про збільшення витрат підприємства на сплату відсотків за кредит	>3-5
Коефіцієнт покриття запасів (Кпз)	$\text{Кпз} = \text{робочий капітал} / \text{суми запасів}$ $\text{Кпз} = (\text{ф.1 р.1195} - \text{ф.1 р.1695}) / \text{ф.1 р.1100} + \text{р.1110}$	Показує наскільки запаси забезпечені(покриті) робочим капіталом	>0,5-1,5

Джерело: сформовано автором на основі [25, 26].

Значення коефіцієнта фінансової автономії у 2021 та 2022 роках знаходиться в межах нормативу ($>0,4$), що свідчить про збалансованість власного капіталу та зобов'язань. У 2023 році значення значно перевищує норматив і досягає 0,93, що демонструє високу незалежність від зовнішніх джерел фінансування. Така динаміка може свідчити про позитивну тенденцію зменшення боргового навантаження. ПП Фірма «ЯРНА-НТ» має підтримувати рівень автономії в межах 0,6–0,8, щоб забезпечити стійкий розвиток і можливість залучення позикового капіталу для фінансування обігових коштів.

Таблиця 2.14 – Динаміка відносних показників фінансової стійкості ПП ФІРМА «ЯРНА-НТ» 2021-2023 р.р.

Показник	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, + /-		
				2022/2021	2023/2022	2023/2021
Коефіцієнт фінансової автономії	0,47	0,57	0,93	0,1	0,36	0,46
Коефіцієнт фінансової залежності	2,12	1,75	1,07	-0,37	-0,68	-1,05
Коефіцієнт фінансового ризику	0	0	0	0	0	0
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,9	0,93	0,97	0,03	0,04	0,07
Коефіцієнт покриття відсотків	0	0	0	0	0	0
Коефіцієнт покриття запасів	3,64	28,49	10,0	24,85	-18,49	6,36

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ПП Фірма «ЯРНА-НТ»

Коефіцієнт фінансової залежності (Кфз) у 2021 році не перевищує оптимального значення ($<2,5$), що свідчить про помірну залежність від зовнішніх джерел фінансування. У 2022–2023 роках спостерігається значне покращення – залежність зменшується, досягаючи критично низького рівня у 2023 році (1,07). Така ситуація є результатом зростання власного капіталу. Підприємству варто переглянути фінансову стратегію, щоб ефективно використовувати позиковий капітал, не відмовляючись від нього повністю, але утримуючи показник у межах 1,5–2 (табл. 2.14).

Значення коефіцієнта фінансового ризику (Кфр) залишаються нульовими, що свідчить про відсутність довгострокових зобов'язань. Це свідчить про те, що підприємство не використовує довгострокове фінансування. Рекомендується розглянути можливість залучення довгострокових кредитів для інвестицій у розвиток чи створення резервів, особливо враховуючи специфіку ринку ПММ. Це дозволить підвищити гнучкість у разі збільшення попиту.

Значення коефіцієнта маневреності власного капіталу перевищує норматив ($>0,3$) у всі роки, що свідчить про високу мобільність власного капіталу. У підприємства достатньо власних коштів для фінансування поточної діяльності, що є позитивним фактором. Приватному підприємству Фірма «ЯРНА-НТ» варто підтримувати такий рівень маневреності для забезпечення стабільної діяльності в умовах цінових коливань на ринку ПММ.

Відсутність значень коефіцієнта покриття відсотків свідчить про те, що підприємство не має витрат на обслуговування боргу. Це може бути позитивним фактором у короткостроковій перспективі, але свідчить про відсутність залученого капіталу для масштабування. Вбачаємо, що підприємству потрібно поступово впроваджувати політику залучення кредитного фінансування для розширення бізнесу, що дозволить оптимізувати роботу з обіговими коштами.

Значення показника покриття запасів (Кпз) значно перевищують нормативні (0,5–1,5), що свідчить про те, що запаси забезпечені власними коштами більше, ніж необхідно. Це може означати «замороження» ресурсів у вигляді надлишкових

запасів. Особливо критичним є рівень у 2022–2023 роках, що свідчить про можливу нерациональність у розподілі ресурсів. Необхідно оптимізувати обсяги запасів ПММ, особливо в умовах нестабільного попиту. Зменшення надлишкових запасів дозволить вивільнити оборотний капітал для інших цілей.

Частина показників має позитивну динаміку, що проявляється у зростанні коефіцієнта автономії, зниженні фінансової залежності та високій маневреності власного капіталу. Водночас відсутність довгострокових зобов'язань та значні запаси вказують на можливу втрату можливостей для масштабування та неефективність у використанні ресурсів.

Особливо актуальним є аналіз фінансової стійкості для підприємств, які займаються оптовою торгівлею, зокрема паливно-мастильними матеріалами, де стабільність операцій залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами. Кожен із показників, відображених в таблиці 2.15 має свою роль у відображенні фінансового стану підприємства. Аналіз їх взаємозв'язку дозволяє визначити тип фінансової стійкості підприємства [27].

Для класифікації фінансового стану підприємства застосуємо метод трикомпонентного аналізу. У таблиці наведено підхід до класифікації фінансової стійкості залежно від взаємозв'язку між запасами та різними джерелами їх фінансування. Такий підхід дозволяє не лише оцінити поточний стан підприємства, але й розробити стратегії подальшого забезпечення збереження фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 2.15 - Визначення типу фінансової стійкості ПП Фірма «ЯРНА-НТ», 2021-2023р.р.

№ п/п	Показник, надлишок (+) нестача (-)	Значення показника		
		2021	2022	2023
1	$\Delta \text{ВOK} = \text{ВOK} - \text{З}$	18564,1	27324,5	34043,1
2	$\Delta \text{ФК} = \text{ФК} - \text{З}$	18723,4	27474,9	34230,4
3	$\Delta \text{ЗВ} = \text{ЗВ} - \text{З}$	19420,3	30777,1	35198,4
		(1;1;1)	(1;1;1)	(1;1;1)
Трактування показника		абсолютна	абсолютна	абсолютна

Джерело: сформовано автором.

Значення показника ΔBOK зросло з 18564,1 тис. грн у 2021 році до 34043,1 тис. грн у 2023 році. Це свідчить про те, що підприємство забезпечене власними оборотними коштами для фінансування запасів. Зростання абсолютного значення говорить про покращення власної фінансової гнучкості.

Значення показника ΔFK також має стабільний приріст: 18723,4 тис. грн у 2021 році, 27474,9 тис. грн у 2022 році, і 34230,4 тис. грн у 2023 році. Це означає, що функціонуючий капітал (власні та позикові кошти) повністю покриває обсяги запасів, забезпечуючи високу ліквідність і фінансову стабільність підприємства.

Значення показника ΔZB свідчить про збільшення загальної величини джерел формування запасів, зростаючи з 19420,3 тис. грн у 2021 році до 35198,4 тис. грн у 2023 році. Позитивні значення показників (1;1;1) протягом усього аналізованого періоду вказують на абсолютний тип фінансової стійкості.

Врешті було розмежовано загрози, з якими може зіштовхнутися досліджуване підприємство (Додаток В). Дана візуалізація є важливим інструментом для виявлення проблем і розробки стратегій щодо їх вирішення.

Проведений аналіз підкреслив необхідність впровадження заходів, спрямованих на посилення фінансової стійкості підприємства та підвищення його конкурентоспроможності. Комплексна діагностика виявила ряд загроз, серед яких зовнішні чинники, такі як посилення конкуренції та економічна нестабільність, а також внутрішні проблеми, включаючи застарілу матеріально-технічну базу та недостатньо ефективну маркетингову політику.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

ПП ФІРМА «ЯРНА-НТ»

3.1. Моделювання забезпечення фінансової стійкості підприємства

У другому розділі дипломної роботи було проведено розрахунки абсолютних і відносних показників фінансової стійкості, а також оцінено ліквідність та платоспроможність ПП Фірма «ЯРНА-НТ». Було зроблено висновок, щодо фінансової ситуації на підприємстві, залежно від методики оцінювання.

Аналіз відносних показників фінансової стійкості ПП Фірма «ЯРНА-НТ» показав, що значення частини розрахованих коефіцієнтів не відповідають встановленим нормативним значенням, що свідчить про певні проблеми в структурі фінансування підприємства.

Для визначення ключових факторів, які впливають на рівень фінансової стійкості підприємства, використаємо покроковий метод економетричного моделювання [28]. Зокрема, побудова моделі панельних даних дозволила врахувати як міжчасову динаміку, так і підприємницькі особливості, що забезпечило більш глибоке розуміння взаємозв'язків між показниками.

На основі проведеного дослідження фінансової стійкості підприємства, ми визначили наступні ключові фактори, які будуть використані для побудови економіко-математичної моделі, які найбільш суттєво впливають на рівень фінансової стійкості. До таких показників ми віднесли: коефіцієнт маневреності власного капіталу (X_1), коефіцієнт оборотності власного капіталу (X_2), рентабельність власного капіталу (X_3), рентабельність активів (X_4), коефіцієнт мобільності активів (X_5) та коефіцієнт автономії (Y), як залежний фактор, що характеризує фінансову незалежність (стійкість) підприємства від зовнішніх джерел фінансування його діяльності. Зібрана та узагальнена інформація за попередньо розрахованими показниками дозволила побудувати матрицю вихідних

даних (табл. 3.1), яка включає в себе 5 показників-факторів і 1 ряд функцій (фінансова автономія).

Таблиця 3.1 – Вихідні дані для проведення економетричного аналізу ПП
Фірма «ЯРНА-НТ»

Рік	Фінансова стійкість	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Рентабельність власного капіталу	Коефіцієнт рентабельності активів	Коефіцієнт мобільності активів
	Y	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5
2021	0,47	0,9	16,33	48,8	25,6	0,95
2022	0,57	0,93	13,12	57,1	42,9	0,97
2023	0,93	0,97	8,74	24,4	22,3	0,97

Джерело: сформовано автором.

Ми припускаємо, що фінансова стійкість підприємства є лінійною функцією від семи обраних факторів. Це означає, що зміна кожного з цих факторів призводить до пропорційної зміни фінансової стійкості. Для підтвердження цієї гіпотези і визначення параметрів цієї залежності ми побудуємо модель множинної лінійної регресії.

Рівняння регресії буде мати наступний вигляд:

$$y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta X_3 + \beta X_4 + \beta_5 X_5 + \varepsilon \quad (3.1)$$

де: β_0 - вільний член регресії (перетин з віссю ординат);

$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_5$ - коефіцієнти регресії, які показують, наскільки зміниться y при зміні відповідного X на одиницю, за умови, що інші незалежні змінні залишаються незмінними;

$X_1, X_2, \dots, X_5$ - незалежні змінні (наші обрані фінансові показники);

ϵ - випадкова помилка, яка враховує вплив усіх інших факторів, не включених до моделі.

Для детального аналізу отриманих даних ми обрали спеціалізоване програмне забезпечення SPSS Statistics v26.0. Цей потужний інструмент дозволяє проводити складні статистичні розрахунки, візуалізувати дані та будувати прогнози. Використано метод включення всіх змінних "Enter" побудови лінійної регресії, який передбачає одночасне включення всіх незалежних змінних до моделі, незалежно від їх значущості. Далі програма виключає змінні за ознакою мультиколінеарності: дозволяє перевірити наявність сильної кореляції між незалежними змінними. Такими змінними виявилися коефіцієнт маневреності власного капіталу (X_1), коефіцієнт оборотності власного капіталу (X_2), коефіцієнт мобільності активів (X_4).

Значення коефіцієнта кореляції $R = 0,99$ ($>0,5$) свідчить про надзвичайно сильний зв'язок між залежно змінною Y та набором відібраних незалежних змінних (X_3, X_5). Цей коефіцієнт може змінюватися в межах від 0 до 1, і якщо значення наближається до 1, то більша залежність між змінними (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 - Звіт для моделі, тіснота зв'язку, 2021-2023р.р.

Модель	В	Статистика колінеарності		Бета	R^2	Дарбін-Уотсон
		Допуск	VIF			
(Константа)	-8,083				0,98	0,01
X_3	-0,011	0,925	1,081	-0,773		
X_5	9,569	0,925	1,081	0,457		

Джерело: сформовано автором на основі розрахунків в SPSS Statistics v26.0.

Коефіцієнт детермінації, що є мірою якості побудованої моделі, також знаходиться в діапазоні від 0 до 1. У нашому випадку $R^2=0,98$ що свідчить про високу надійність моделі. Це означає, що регресійна модель пояснює 98% варіації залежної змінної у вибірці.

Результати тесту Дарбіна-Уотсона дорівнюють 0,01, що є допустимим показником, оскільки знаходяться в межах $[0;4]$. Таке значення підтверджує незалежність спостережень, а також свідчить про відсутність автокореляції

залишків. Іншими словами, систематичні зв'язки між залишками, які представляють відхилення спостережуваних значень від теоретично розрахованих, відсутні.

Для подальшого використання регресійних моделей, побудованих на основі даних за 2021-2023 роки необхідно детально охарактеризувати кожен складову моделі (3.2).

$$Y = -8.083 - 0.011X_3 + 9.569X_5 \quad (3.2)$$

Модель вказує, як зміна кожного незалежного (X_3, X_5) впливає на залежну змінну Y .

Рентабельність власного капіталу показує, наскільки ефективно підприємство використовує власний капітал для отримання прибутку. Зростання цього показника може негативно впливати на коефіцієнт автономії через: високі дивіденди (якщо прибуток використовується для виплати дивідендів, а не для реінвестування, це зменшує власний капітал, що погіршує коефіцієнт автономії); використання позикового капіталу для підвищення прибутковості (у разі високого фінансового важеля рентабельність власного капіталу може зростати, але це знижує фінансову автономію, збільшуючи залежність від зовнішнього фінансування). Тому для збереження фінансової стійкості підприємству необхідно реінвестувати прибуток у розвиток підприємства, оптимізувати структуру капіталу, впроваджувати ефективніші бізнес-процеси для збільшення прибутку без зростання боргового навантаження.

Коефіцієнт мобільності активів має позитивний вплив. Зі збільшенням X_5 на одну одиницю Y зростає на 9,569 одиниці, показує частку оборотних активів у загальній сумі активів підприємства. Позитивний вплив цього показника на коефіцієнт автономії пов'язаний зі зменшенням частки необоротних активів (якщо підприємство не перевантажене довгостроковими інвестиціями, це дозволяє підтримувати високий рівень ліквідності та гнучкості); високою оборотністю активів (підприємство швидше трансформує оборотні активи в грошові кошти, що зміцнює фінансову стабільність).

ПП Фірма «ЯРНА-НТ» має оптимізувати структуру активів, збільшуючи частку оборотних активів, наприклад, через зниження запасів та ефективніше управління дебіторською заборгованістю. Уникнення необґрунтованих інвестицій у необоротні активи можуть знизити гнучкість підприємства. Також впровадження системи управління оптовими запасами (наприклад, метод ЛТ – "точно вчасно") може зменшити обсяг запасів і підвищити оборотність.

Використавши у розрахунках дані регресії для прогнозування з'ясувалося, що розкид показників між песимістичним та оптимістичним сценарієм залежної змінної (рівня фінансової стійкості) не значний. Спостерігаємо вузький довірчий інтервал, де прогнозовані значення з ймовірністю 95% будуть лежати в цьому діапазоні. Найбільш імовірним за таких умов видається реалістичний сценарій прогнозних показників забезпечення фінансової стійкості ПП Фірма «ЯРНА-НТ» (рис. 3.1).

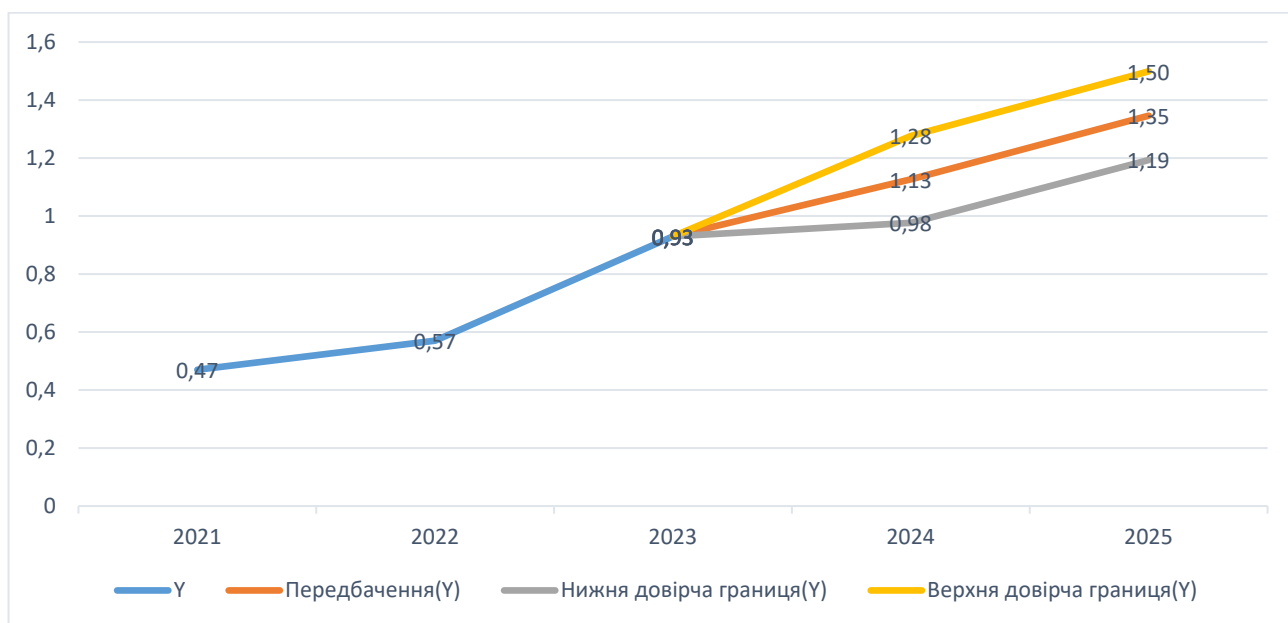

Рисунок 3.1 - Прогнозування забезпечення фінансової стійкості на 2024-2025 р.р.

Джерело: побудовано автором.

На основі проведеного кореляційно-регресійного аналізу з використанням даних фінансової звітності нашого підприємства протягом останніх трьох років, отримано залежності, які можна застосовувати для подальшого прогнозування рівнів фінансової стійкості. Побудована регресійна модель, що враховує ключові

фактори, такі як рентабельність власного капіталу (X_3) та коефіцієнт мобільності активів (X_5), дозволяє оцінити вплив цих показників на коефіцієнт автономії (Y).

Згідно з отриманими результатами, фінансова стійкість підприємства демонструє тенденцію до покращення. Це свідчить про стабільність фінансового стану, попри можливі зовнішні фактори ризику. Аналіз також підтверджує, що значення коефіцієнта автономії (Y) має позитивну динаміку, що є важливим індикатором поступового зміцнення позицій підприємства на ринку.

Варто зазначити, що результати моделювання можуть використовуватися для прогнозування бажаних рівнів фінансової стійкості за рахунок управління ключовими фінансовими показниками. Зокрема, підвищення коефіцієнта мобільності активів або ефективного використання власного капіталу здатне суттєво впливати на результуючий показник (Y), забезпечуючи стабільність і зростання підприємства.

У майбутньому, навіть за відсутності повного набору актуальних статистичних даних, побудована модель може слугувати інструментом прогнозування фінансового стану підприємства та ухвалення ефективних управлінських рішень.

3.2. Основні напрями удосконалення забезпечення фінансової стійкості ПП Фірма «ЯРНА-НТ»

Для удосконалення забезпечення фінансової стійкості ПП фірми «ЯРНА-НТ» нами пропонується виконати низку важливих кроків:

- визначити необхідний обсяг грошових ресурсів, враховуючи джерела їх формування та напрямки використання для операційної, інвестиційної та інших видів діяльності;
- оптимізувати структуру капіталу, визначивши джерела його формування та напрямки розміщення;
- оцінити прогнозовану дохідність капіталу, інвестованого у формування активів підприємства;

- розробити альтернативні або запобіжні заходи на випадок відхилень від прогнозованих фінансових показників;

- проводити контроль і оперативно реагувати на виконання фінансового плану.

Розробка фінансового плану вимагає чіткого розмежування етапів з прогнозування наступних аспектів: доходів, витрат і прибутку від усіх видів діяльності (операційної, інвестиційної, фінансової та інших), а також чистого прибутку та шляхів його використання; потреби в оборотних коштах з урахуванням джерел формування та напрямків використання; джерел інвестиційних ресурсів для належного фінансування капітальних вкладень; кількості та напрямків витрат на соціальні потреби; балансу активів і пасивів на кінець запланованого періоду.

На першому етапі слід розробити план доходів, витрат і прибутку, щоб оцінити економічну та фінансову результативність прогнозованих видів діяльності, а також забезпечити достатність очікуваного чистого прибутку для забезпечення самоокупності та визначення основних напрямків діяльності.

На другому етапі необхідно забезпечити достатність грошових ресурсів для стабільного обігу оборотних фондів, що є передумовою для виконання прогнозованих обсягів діяльності. Для цього доцільно скласти баланс грошових ресурсів, який відображатиме потребу в обігових коштах для формування запасів і джерела їх фінансування. Важливо, щоб структура джерел формування обігових коштів була не довільною, а такою, що забезпечує платоспроможність, кредитоспроможність і ліквідність підприємства. Величина власних обігових коштів повинна бути прогнозованою і відповідати встановленому нормативу, який гарантує їх наявність у достатньому обсязі.

На третьому етапі слід визначити джерела фінансування капітальних вкладень, щоб уникнути недофінансування та непланового вилучення власних коштів на капітальні вкладення. Для великих обсягів капітальних вкладень доцільно скласти баланс фінансування, в якому чітко вказуються напрями та джерела фінансування. Якщо підприємство залучає зовнішні інвестиції на певний період, потрібно розрахувати їх окупність. Для малих обсягів капітальних вкладень

джерела і напрями використання коштів можна відобразити окремо в балансі грошових ресурсів.

Четвертий етап пов'язаний з соціальною політикою підприємства, що є важливою складовою для забезпечення успішного виконання бізнес-плану та фінансового плану в цілому. Необхідно приділяти увагу персоналу, його соціальному захисту, оскільки матеріальні стимули відіграють важливу роль у мотивації працівників до високої продуктивності та впровадження новачій. Від соціальної політики значною мірою залежить прогрес підприємства, трудова дисципліна та кадрова стабільність. Тому підприємству важливо розробити систему матеріального заохочення, яка б поєднувала результати праці з фінансовими показниками підприємства. При цьому слід визначити джерела фінансування цієї системи, скласти кошторис і забезпечити прозорість у використанні коштів.

На заключному етапі необхідно підготувати прогнозний баланс активів і пасивів підприємства на кінець планового періоду, визначити структурні зміни, які відбудуться за умов виконання фінансового плану, і проаналізувати їх вплив на фінансовий стан підприємства. Також потрібно розрахувати очікувані фінансові показники, які дозволять оцінити стабільність підприємства, і провести порівняльний аналіз з попередніми періодами, щоб вчасно виявити потенційні ризики погіршення фінансового стану. З цього випливає, що кожен етап потребує детальних економічно обґрунтованих розрахунків. Важливо, що комплексне фінансове планування вимагає професійного підходу, при якому менеджери мають враховувати всю різнобічну фінансово-господарську діяльність підприємства. Найважливішим завданням є забезпечення фінансової стабільності шляхом ефективного використання внутрішніх ресурсів, підвищення фондоддачі та рентабельності активів, а також підтримки високої ліквідності [33]. Крім того, менеджмент підприємства має аналізувати інформацію про конкурентів, прогнозувати вплив зовнішніх чинників на фінансовий стан підприємства та розробляти альтернативні заходи для забезпечення стабільності і конкурентоспроможності.

До основних елементів концепції забезпечення фінансової стійкості підприємства можна віднести: визначення принципів досягнення стабільності, створення умов для збереження фінансової рівноваги, а також врахування факторів впливу та формування стратегії розвитку (рис. 3.2).

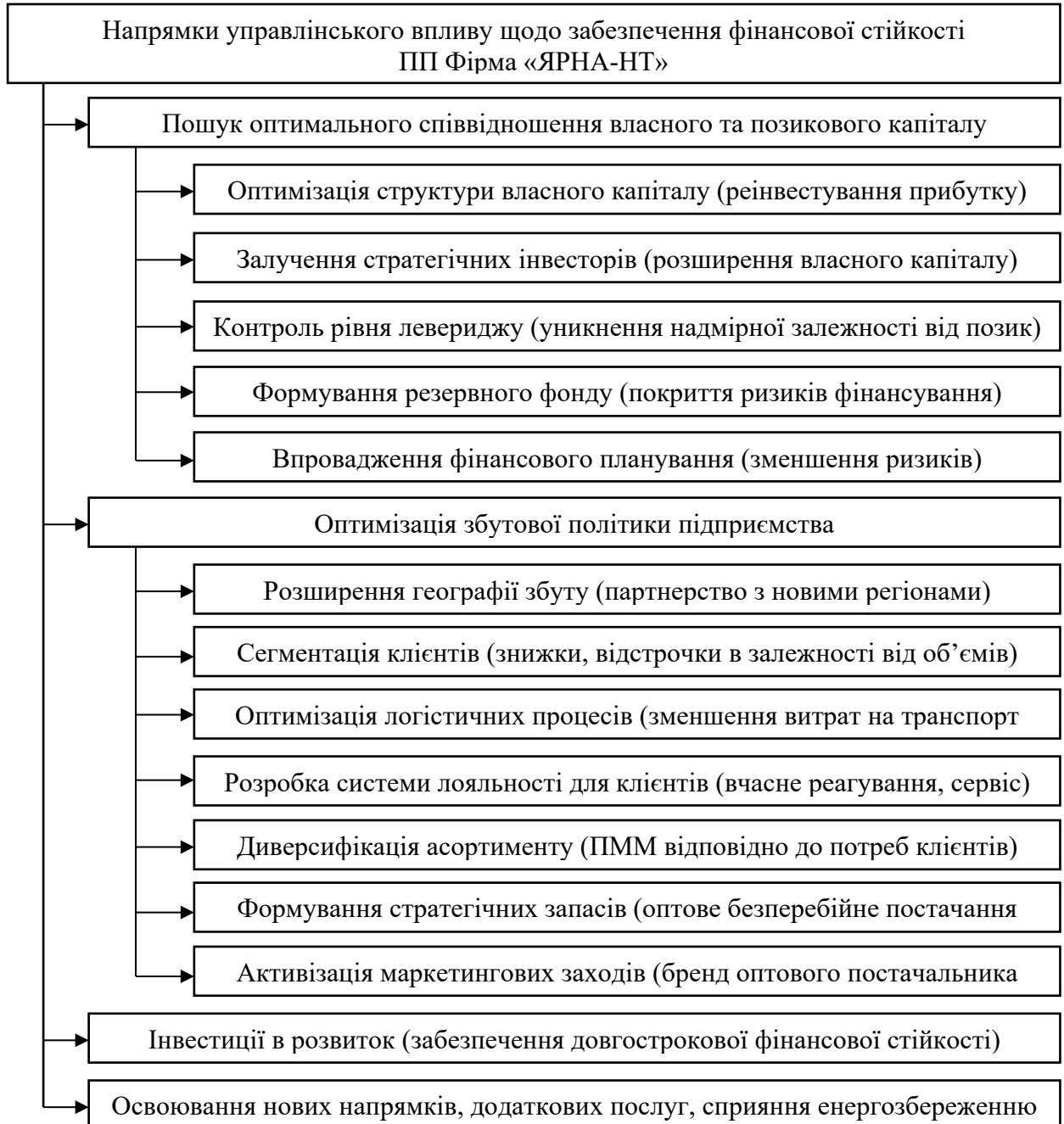

Рисунок 3.2 - Напрямки управлінського впливу щодо забезпечення фінансової стійкості ППФ Фірма «ЯРНА-НТ»

Джерело: сформовано автором

Співставляючи висновки з поточного фінансового стану підприємства та розуміючи, на яких напрямках потрібно зосереджуватися для досягнення цілей забезпечення фінансової стійкості ПП Фірма «ЯРНА-НТ» першочергово пропонується створити інформаційну базу для оцінки попередніх дій і їх впливу на подальші плани, визначити основні фінансові проблеми і стратегічні цілі, провести аналіз і оцінити вплив зовнішнього середовища на фінансову рівновагу, створити різні прогностні варіанти досягнення фінансової стабільності, розробити систему критеріїв для оптимізації стратегії, проаналізувати прогностні варіанти і обрати найкращий, розробити заходи для реалізації обраного варіанту стратегії і контролювати його виконання.

Попередні міркування та розрахунки дають нам підстави стверджувати, що фінансова стійкість підприємства визначається співвідношенням вартості матеріальних оборотних засобів і величини власних та позикових джерел їх фінансування. Забезпечення ресурсів для виробничих витрат є основою фінансової стійкості, а платоспроможність є її внутрішнім проявом.

Одна з основних проблем для ПП Фірма «ЯРНА-НТ», як і для багатьох інших підприємств, - це оптимізація структури капіталу, що передбачає оптимальне поєднання власного і позикового капіталу та дозволяє досягти балансу між доходністю і фінансовою стійкістю підприємства.

У 80-90-х роках ХХ століття в зарубіжних країнах рівень позикового капіталу на рівні 40-50 % вважався досить високим, тоді як у останні роки нормою є значення в межах 60-70 %. При цьому багато західних економістів стверджують, що залучені ресурси є дешевшими і вигіднішими порівняно з власними.

У вітчизняній практиці ситуація інша, і тут власний капітал традиційно вважається більш надійним. Однак найбільш популярною та економічно обґрунтованою стратегією є диверсифікація джерел фінансування, що підвищує гнучкість підприємства в умовах змінного економічного середовища.

Основні шляхи оптимізації структури капіталу можна поділити на кілька методів. Один з них - оптимізація за критерієм максимізації прогнозованої фінансової рентабельності. Цей метод ґрунтується на розрахунках рівня

рентабельності при різних структурах капіталу і вивчається через показник ефекту фінансового левериджу.

Іншим інструментом, який може допомогти у забезпеченні фінансової стійкості підприємства, є SWOT-аналіз [29]. Це метод, що дозволяє оцінити внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на розвиток підприємства або проекту. SWOT-аналіз поділяє ці фактори на чотири категорії: сильні сторони, слабкі сторони, можливості та загрози.

Для ПП фірми «ЯРНА-НТ» проведемо SWOT-аналіз з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на підприємство (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – SWOT-аналіз ПП Фірма «ЯРНА-НТ»

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
1. Наявність кваліфікованого персоналу; 2. Відносно низькі витрати на виробництво та адміністративні витрати; 3. Відданість підприємства стабільним постачальникам; 4. Досвід роботи у сфері оптової торгівлі ПММ; 5. Наявність постійної клієнтської бази.	1. Низька рентабельність продукції та послуг; 3. Високий рівень дебіторської заборгованості; 4. Відсутність чіткої стратегії маркетингу та продажу; 5. Низька інвестиційна привабливість; 6. Відсутність інновацій у збутовій політиці; 7. Застаріле обладнання та транспорт; 8. Вузька спеціалізація на ПММ без диверсифікації.
Можливості (O)	Загрози (T)
1. Покращення роботи з дебіторською заборгованістю; 2. Вдосконалення виробничих процесів; 3. Освоєння ринку біопалива та інших екологічних продуктів; 4. Розширення асортименту ПММ; 5. Вихід на нові регіональні та міжнародні ринки; 6. Укладання довгострокових контрактів із великими клієнтами; 7. Використання державних програм підтримки підприємств енергетичного сектору; 8. Впровадження цифрових інструментів для оптимізації продажів; 9. Партнерство з логістичними компаніями для підвищення ефективності.	1. Підвищення конкуренції на ринку оптової торгівлі; 2. Зростання вартості ресурсів та сировини; 3. Нестабільність цін на нафту та ПММ; 4. Підвищення вартості кредитних ресурсів; 5. Високий рівень регуляторного тиску та вимог; 6. Економічна криза або зменшення попиту на ПММ; 7. Ризики залежності від обмеженого числа постачальників; 8. Зростання популярності альтернативних видів палива.

Джерело: сформовано автором

Цей аналіз дозволяє зрозуміти, де підприємство має свої сильні сторони, але також і визначити основні проблеми, які потрібно вирішувати для стабілізації та розвитку бізнесу.

Результати SWOT-аналізу продемонстрували, що ПП Фірма «ЯРНА-НТ» володіє значними передумовами для подальшого розвитку, однак реалізація цього потенціалу потребує активного управлінського впливу. Підприємство має стабільну клієнтську базу, досвід роботи у сфері оптової торгівлі паливно-мастильними матеріалами, а також налагоджені зв'язки з постачальниками. Це дозволяє зберігати конкурентоспроможність у поточних умовах. Водночас низка внутрішніх слабких сторін, таких як низька рентабельність, високий рівень дебіторської заборгованості, відсутність інновацій у збутовій політиці та застаріле обладнання, значно обмежують можливості для стабільного зростання.

Окрім того, зовнішнє середовище створює як можливості, так і виклики для підприємства. Серед перспективних напрямів можна виділити розширення асортименту, освоєння нових ринків, використання цифрових технологій та залучення державної підтримки. Проте підприємство має бути готовим до таких ризиків, як нестабільність цін на нафту, зростання конкуренції, підвищення вартості ресурсів та кредитів, що може суттєво вплинути на фінансову стійкість.

Загалом, для забезпечення стійкого розвитку керівництву ПП Фірни «ЯРНА-НТ» слід розробити комплексну стратегію, яка враховуватиме як внутрішні потреби, так і зовнішні виклики. Особливу увагу необхідно приділити зниженню залежності від позикових коштів, оновленню матеріально-технічної бази, впровадженню інноваційних рішень у збуті та диверсифікації діяльності. Важливим кроком стане активізація маркетингової діяльності та покращення управління дебіторською заборгованістю.

Лише завдяки інтегрованому підходу до усунення слабких сторін і використанню ринкових можливостей підприємство зможе не лише зберегти свої позиції, але й значно зміцнити їх, забезпечуючи стабільність і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі. Це дозволить ПП фірмі

«ЯРНА-НТ» ефективно реагувати на ринкові виклики та посилювати свої позиції як оптового постачальника навіть у складних економічних умовах.

3.3. Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства оптової торгівлі з використанням матриці Франсона-Романе

В умовах дестабілізації національної економіки, спричиненої деструктивним впливом військової агресії росії та руйнуванням ключових елементів господарського комплексу України, особливого значення набуває розробка стратегій, спрямованих на підвищення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємств. Для ПП фірми "ЯРНА-НТ", що спеціалізується на оптовій торгівлі паливно-мастильними матеріалами (ПММ), важливим є адаптація фінансової стратегії до специфіки ринку енергоресурсів. Зважаючи на динаміку життєвого циклу підприємства, стратегія фінансової стійкості має забезпечувати стабільність і створення нових конкурентних переваг на кожному етапі його розвитку.

У сучасних умовах для побудови фінансової стратегії використовуються спеціалізовані методики, які допомагають підприємству ефективно адаптуватися до змін ринкової ситуації. Зокрема, матриця фінансових стратегій, розроблена Ж. Франшоном і І. Романе [30, 31], є ефективним інструментом для аналізу результатів діяльності та визначення передумов для сталого розвитку. Для ПП Фірма "ЯРНА-НТ" використання цього інструменту дозволить сформулювати фінансову стратегію, яка враховує специфіку оптової торгівлі ПММ, такої як залежність від кон'юнктури ринку енергоресурсів, валютних коливань та попиту споживачів.

Застосування матриці Франсона-Романе допомагає не лише оцінити поточний стан підприємства, але й забезпечити динамічну адаптацію фінансової стратегії відповідно до змін зовнішнього середовища. Це дозволяє своєчасно змінювати пріоритети, підвищувати платоспроможність, зберігати фінансову стійкість та зміцнювати конкурентні позиції компанії. Для ПП фірми "ЯРНА-НТ" впровадження матричного підходу може стати важливим кроком до підвищення

ефективності управління фінансовими ресурсами та стабільного зростання в умовах нестабільного економічного середовища.

Матриця фінансових стратегій Франсона-Романе базується на розрахунку трьох ключових показників: результату господарської діяльності (РГД), результату фінансової діяльності (РФД) та результату фінансово-господарської діяльності (РФГД) (Додаток Г). Для ПП Фірни "ЯРНА-НТ", яке займається оптовою торгівлею паливно-мастильними матеріалами (ПММ), використання цього підходу є надзвичайно важливим для оцінки фінансової стійкості та планування стратегії подальшого розвитку.

РГД, як показник, відображає залишок коштів у розпорядженні підприємства після фінансування операційної діяльності та забезпечення виробничих потреб. Якщо значення РГД є додатним, це свідчить про здатність підприємства фінансувати свій розвиток за рахунок внутрішніх ресурсів, що є важливою умовою забезпечення фінансової стійкості. У разі від'ємного значення РГД, компанія вимушена залучати позикові кошти для фінансування діяльності, що може негативно впливати на її стійкість та конкурентоспроможність.

Для ПП Фірни "ЯРНА-НТ" важливо забезпечити позитивне значення РГД, що дозволить знизити залежність від зовнішніх джерел фінансування. Це особливо актуально для компаній, які працюють у сфері енергоресурсів, оскільки висока волатильність цін на ПММ та ризики, пов'язані з валютними коливаннями, можуть значно впливати на фінансову стабільність. Застосування матриці Франсона-Романе дозволяє оцінити поточну ситуацію, визначити джерела фінансових проблем і забезпечити розробку стратегій, спрямованих на стабільне функціонування підприємства в умовах нестабільного економічного середовища.

Результат фінансової діяльності (РФД) відображає зміну обсягу заборгованості підприємства з урахуванням фінансових витрат, таких як відсотки за кредитами, а також дивідендних і податкових виплат. Для ПП Фірни "ЯРНА-НТ", яке функціонує в галузі оптової торгівлі паливно-мастильними матеріалами (ПММ), цей показник є важливим індикатором політики управління фінансами. Додатне значення РФД свідчить про залучення нових джерел фінансування, що

може бути спрямоване на забезпечення зростання обсягів закупівель та розширення ринку збуту. Однак важливо враховувати, що надмірна залежність від позикових ресурсів може погіршити фінансову стійкість, особливо в умовах нестабільності економіки та змінності цін на енергоресурси.

Результат фінансово-господарської діяльності (РФГД) є сукупністю результатів господарської та фінансової діяльності підприємства. Для ПП Фірма "ЯРНА-НТ" цей показник дозволяє оцінити обсяг вільних коштів після покриття всіх витрат, включно з виробничими та фінансовими. Додатне значення РФГД свідчить про здатність підприємства генерувати надлишкові ресурси, які можуть бути використані для розвитку нових напрямів діяльності, інвестування або дивідендних виплат. У разі від'ємного значення це сигналізує про можливі проблеми з ліквідністю, що може обмежити операційну діяльність і знизити конкурентоспроможність компанії (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 - Розрахунок РГД, РФД, РФГД для ПП фірми "ЯРНА-НТ" та значення показників у 2021-2023р.р.

Показник	2021	2022	2023
Результат господарської діяльності (РГД)	166108,8	351143,2	297274,1
Результат фінансової діяльності (РФД)	-3103,1	-16963,0	-150,4
Результат фінансово-господарської діяльності (РФГД)	163005,7	334180,2	297123,7

Джерело: розраховано автором

Після розрахунку показників результату господарської діяльності (РГД) і результату фінансової діяльності (РФД), сформовано матрицю фінансових стратегій підприємства, яка дозволяє візуалізувати фінансовий стан і обрати відповідну стратегію для подальшого розвитку. У цій матриці значення РФД відкладаються по горизонталі, а значення РГД — по вертикалі. Кожен квадрант матриці відображає взаємодію фінансових та операційних результатів підприємства.

Показники	РФД < 0 гальмування	РФД → 0 оптимізація	РФД > 0 розвиток
РГД > 0 уповільнене зростання	1 «Батько сімейства» РФГД → 0 (2021,2022)	4 «Рантьє» РФГД > 0 (2023)	6 «Материнське товариство» РФГД >>0
РГД → 0 оптимальне зростання	7 «Епізодичний дефіцит» РФГД < 0	2 «Стійка рівновага» РФГД → 0	5 «Атака» РФГД > 0
РГД < 0 форсоване зростання	9 «Криза» РФГД < <0	8 «Дилема» РФГД < 0	3 «Нестійка рівновага» РФГД → 0

Рисунок 3.3 – Матриця фінансових стратегій Франшона-Романе

Джерело: побудовано автором на основі [10, 27].

Головна діагональ матриці (квадранти 1, 2, 3) відповідає зоні рівноваги, де підприємство демонструє стабільний фінансовий стан. Вище діагоналі (квадранти 4, 5, 6) розташована зона успіху, яка характеризується позитивними значеннями показників, мінімальними фінансовими ризиками та формуванням ліквідних коштів. Нижче діагоналі (квадранти 7, 8, 9) знаходиться зона дефіциту, де підприємство стикається з негативними значеннями показників, витрачає ліквідні ресурси, що свідчить про посилення фінансових труднощів (рис. 3.3). Змістове наповнення квадрантів матриці Франшона-Романе описане в додатку І.

Співставляючи отримані результати розрахунків з запропонованою матрицею можемо зробити деякі висновки.

Результати розрахунків, наведених у таблиці 3.4 свідчать про те, що досліджуване підприємство ПП Фірма «ЯРНА-НТ» у 2021-2022 роках було успішним у своїй діяльності. Показник РГД мав додатне значення, а РФД, навпаки - від'ємне, що відповідало квадранту 1 – «Батько сімейства». Така ситуація свідчить про те, що підприємство, хоч і генерує достатній прибуток у результаті своєї господарської діяльності, водночас обмежується у можливостях фінансування через зовнішні джерела або змушене поступово зменшувати обсяги позикових ресурсів. Підприємство демонструвало ефективність основної діяльності, що дозволяло покривати операційні витрати та забезпечувати фінансування виробничого розвитку за рахунок власних ресурсів. Реалізовувався принцип

самофінансування, що зменшував залежність від кредитів та зовнішніх інвесторів. Від'ємний РФД може свідчити про недостатність інвестицій у розвиток, що обмежило потенціал зростання в майбутньому. Задля зміни ситуації в наступних роках (в тому числі у 2023 році) ПП Фірма «ЯРНА-НТ» мало б оптимізувати управління фінансовими потоками: варто було переглянути структуру капіталу, збалансувати власні та позикові джерела фінансування, активізувати роботу з інвесторами та кредиторами для отримання доступу до фінансування за вигідними умовами; інвестувати у розвиток: направити частину прибутків на розширення виробничих потужностей, освоєння нових ринків або інновації в бізнес-процесах, інвестувати у технологічне оновлення для підвищення продуктивності; забезпечити стійку фінансову стратегію: створити резерви ліквідності на випадок непередбачуваних обставин, розробити довгострокову стратегію розвитку, яка врахувала би поступове зростання фінансової незалежності та конкурентоспроможності.

Для ПП Фірни «ЯРНА-НТ» така ситуація у 2021–2022 роках відображає стабільну роботу основного бізнесу (оптової торгівлі ПММ), однак із певними обмеженнями у фінансуванні, які варто враховувати для забезпечення подальшого розвитку та стійкості підприємства. Такий стан дозволяє підприємству покривати витрати та забезпечувати власний розвиток без суттєвого ризику, однак обмежує можливості для активного розширення чи інновацій. Для такого стану рекомендовано оцінити потенціал ринку та фінансові ресурси для залучення додаткових інвестицій з метою оптимізації структури капіталу.

На жаль, підприємство не скористалося можливостями, до цього ж негативний вплив на ринки збуту справили військові дії в регіоні. Адже основними споживачами паливних матеріалів в регіоні є виробники сільськогосподарської продукції, які останніми роками намагаються не тримати у резервах великі об'єми палива, а деякі з них тимчасово втратили доступ до своїх посівних площ.

Тому у 2023 році ПП Фірма «ЯРНА-НТ» перейшло до квадранта «Рантьє». Цей квадрант свідчить про стабільний господарський розвиток ($РГД > 0$) і

позитивний фінансовий результат (РФД $\rightarrow 0$), що забезпечує збереження коштів без зростання фінансового навантаження.

Результат господарської діяльності (РГД) у розмірі 297274,1 тис. грн свідчить про те, що підприємство досягає значного позитивного ефекту від своєї основної діяльності. Це вказує на ефективність операційної діяльності, що забезпечує достатній обсяг грошових потоків для покриття витрат, розвитку і виконання поточних зобов'язань. Такий високий показник є ознакою стабільності підприємства в його операційній сфері.

Результат фінансової діяльності (РФД) у розмірі -150,4 тис. грн означає, що підприємство має незначне негативне сальдо фінансової діяльності. Це свідчить про помірну витрату фінансових ресурсів на обслуговування позикового капіталу або про відсутність активного залучення зовнішнього фінансування. У порівнянні з обсягом господарської діяльності, цей показник є майже нейтральним, що не створює суттєвих ризиків для фінансової стабільності підприємства.

Такий стан можна охарактеризувати як "близький до стійкої рівноваги". Основний акцент підприємство робить на власний розвиток, із мінімальним впливом фінансових ризиків. Утім, для забезпечення довгострокової стійкості важливо провести ретельний аналіз джерел фінансування, щоб уникнути накопичення боргів або дефіциту ресурсів у майбутньому. Цей стан дозволяє підприємству зміцнювати свою позицію на ринку, однак варто зберігати баланс між інвестиціями, операційними витратами і фінансовим навантаженням.

Перспективи переходу до інших квадрантів залежатимуть від обраної стратегії підприємства. Для переходу до квадранта «Стійка рівновага» (2) потрібно стабільно підтримувати позитивні результати діяльності, підвищувати ефективність використання капіталу, інвестувати у розвиток і мінімізувати фінансові ризики. Підприємству доцільно аналізувати ринкові можливості та створювати резерви для захисту від коливань зовнішнього середовища.

Перехід до квадранта «Батько сімейства» (1) вимагає зосередження на збереженні внутрішніх резервів і стабільного господарського розвитку без значних

фінансових ризиків. У такій стратегії акцент ставиться на зміцненні платоспроможності та самофінансуванні.

Якщо підприємство не зможе ефективно управляти ресурсами, можливий перехід до квадранта «Епізодичний дефіцит» (7). Цей сценарій вказує на дефіцит фінансових ресурсів і потребу у вдосконаленні управління витратами та залученні позикового капіталу для підтримки стабільності.

Отже, для підвищення фінансової стійкості та конкурентоспроможності ПП фірми «ЯРНА-НТ» важливо послідовно реалізовувати стратегії, спрямовані на оптимізацію використання ресурсів, диверсифікацію джерел фінансування та управління ризиками, враховуючи специфіку ринку торгівлі ПММ.

Для покращення фінансової стійкості підприємства ПП Фірма «ЯРНА-НТ» та уникнення можливих фінансових ризиків у майбутньому, рекомендуємо реалізувати такі заходи, як то проведення глибокого аналізу структури витрат підприємства для виявлення неефективних чи надлишкових витрат (в межах 5%) - заощадження складуть до 15 млн. грн; скоротити запаси до оптимального рівня (в межах 10%) – вивільнення 100 тис. грн для інвестування.

Заходи з оптимізації витрат, управління запасами та дебіторською заборгованістю дозволять досягти стабільного зростання рентабельності активів і власного капіталу. У короткостроковій перспективі (1-2 роки) можна очікувати:

- Підвищення рентабельності активів на 3-5%.
- Скорочення циклу оборотності капіталу до 20-25 днів.
- Збільшення чистого прибутку на 10-15%.

Особливу увагу необхідно приділити збереженню фінансової стійкості через ефективне управління витратами, ресурсами, оскільки це є ключовими факторами конкурентоспроможності в умовах нестабільного ринку паливно-мастильних матеріалів.

Застосування матриці Франсона-Романе надає можливість аналізувати співвідношення між цілями розвитку компанії та наявними ресурсами, визначати пріоритетні напрямки діяльності, а також коригувати фінансову стратегію у відповідь на внутрішні та зовнішні виклики. Для підприємства, яке працює в сфері

оптової торгівлі ПММ, це особливо актуально, оскільки фінансова стійкість наряду впливає на можливість підтримки стабільного товарообігу, виконання зобов'язань перед партнерами та залучення додаткових інвестицій.

Такий підхід сприятиме ідентифікації слабких місць у фінансово-господарській діяльності ПП ФІРМА «ЯРНА-НТ», а також розробці рішень, які забезпечать ефективне управління фінансовими ресурсами [34]. Зокрема, реалізація стратегії дозволить уникнути ситуацій дефіциту ліквідності, що є критично важливим для безперебійної діяльності компанії, яка працює з великими обсягами продукції та значними фінансовими потоками.

Реалізація запропонованих заходів дозволить ПП Фірма «ЯРНА-НТ», яка займається оптовою торгівлею паливно-мастильними матеріалами, створити ефективну систему моніторингу ключових компонентів фінансової стійкості. Це стане важливим кроком для своєчасної адаптації підприємства до змін ринкових умов, особливо в умовах економічної нестабільності та високої конкуренції в галузі.

Забезпечення фінансової стійкості підприємства є одним із ключових аспектів його стабільного функціонування та розвитку, що визначає здатність компанії протистояти впливу негативних зовнішніх та внутрішніх факторів, підтримувати ліквідність, а також забезпечувати баланс між власними і позиковими джерелами фінансування.

ВИСНОВКИ

Фінансова стійкість є ключовою характеристикою фінансово-господарської діяльності підприємства в умовах ринкової економіки. Для компанії, що займаються оптовою торгівлею, фінансова стабільність забезпечує низку важливих переваг, таких як здатність залучати інвестиції, отримувати кредити на вигідних умовах, укласти угоди з надійними постачальниками та залучати кваліфікований персонал. Фінансово стійке підприємство своєчасно виконує свої зобов'язання перед державою, сплачуючи податки та відрахування до соціальних фондів, забезпечує стабільну виплату заробітної плати працівникам і дивідендів власникам, а також гарантує банкам повернення кредитів разом із відсотками. Таким чином, фінансова стійкість створює надійний фундамент для довгострокового розвитку та конкурентоспроможності підприємства.

За результатами дослідження розділу 1 можна зробити наступні висновки:

1. Проведене дослідження щодо сутності фінансової стійкості підприємства показало, що на сьогодні не існує єдиного підходу щодо змісту даної категорії. На нашу думку, з огляду на виникаючі ризики та спеціалізацію підприємства, поняття «фінансова стійкість» слід доповнити і трактувати як здатність компанії здійснювати свою діяльність у контексті економічних ризиків і змін бізнес-середовища, що сприяє максимізації прибутків, зміцненню конкурентоспроможності та врахуванню інтересів суспільства і держави. Запропоновано класифікацію фаз формування та розвитку фінансової стійкості підприємства, кожна з яких характеризується особливостями управління фінансовими ресурсами та викликами, що стоять перед компанією.;

2. Розроблено методику оцінювання фінансової стійкості підприємства, яка враховує специфіку оптової торгівлі паливно-мастильними матеріалами. Існуючі методичні підходи до визначення фінансової стійкості підприємств і перспектив їх розвитку дозволяють з найбільшою точністю ідентифікувати умови функціонування суб'єктів господарювання, досліджувати їх фінансовий стан, прогнозувати розвиток і запобігати ризикам фінансової нестабільності чи

банкрутства. Наголошено на тому, що фінансова стійкість підприємства залежить від впливу численних зовнішніх і внутрішніх факторів, які варіюються за своєю природою, ступенем передбачуваності та масштабом впливу. Такий методичний інструментарій має стати обов'язковим для управлінського складу підприємства, адже він дозволяє визначати поточний рівень фінансової стійкості, формувати стратегічні рішення та адаптуватися до змін економічного середовища.

За результатами дослідження розділу 2 можна зробити наступні висновки:

1. Приватне підприємство Фірма «ЯРНА-НТ» протягом 2021–2023 років демонструє загальну тенденцію до стабільного зростання та адаптації до ринкових умов, незважаючи на зовнішні виклики. Збільшення обсягу оборотних активів, значне зростання грошових коштів і скорочення дебіторської заборгованості свідчать про покращення ліквідності та фінансової дисципліни підприємства. Водночас високий рівень зносу основних засобів потребує модернізації для підтримання ефективності діяльності. Суттєве зростання нерозподіленого прибутку вказує на здатність підприємства забезпечувати фінансову стійкість і створювати резерви для майбутнього розвитку. Підприємство активно врегульовує зобов'язання перед бюджетом, що позитивно впливає на його ділову репутацію. Проте зниження чистого прибутку у 2023 році вимагає перегляду стратегії управління витратами та пошуку шляхів для підтримання рентабельності, зокрема шляхом модернізації основних фондів і покращення операційної діяльності;

2. Аналіз фінансового стану ПП Фірма «ЯРНА-НТ» за 2021–2023 роки свідчить про стабільну короткострокову платоспроможність підприємства, що підтверджується високими значеннями коефіцієнтів абсолютної, швидкої та поточної ліквідності. Однак, спостерігається негативна динаміка довгострокової стійкості, викликана значним рівнем зносу основних засобів, уповільненням оборотності капіталу та зростанням періоду окупності власного капіталу. Зниження основних показників рентабельності у 2023 році вказує на необхідність оптимізації витрат, прискорення обігових коштів і покращення управління дебіторською заборгованістю. Підприємство також потребує модернізації основних засобів для підвищення їх ефективності. З метою забезпечення фінансової стійкості та

підвищення рентабельності в довгостроковій перспективі, підприємству доцільно зосередитись на розширенні ринків збуту, активізації роботи з клієнтами, скороченні часу обороту запасів та залученні інвестицій для оновлення матеріально-технічної бази;

3. Комплексна діагностика фінансової стійкості ПП Фірма «ЯРНА-НТ» за 2021–2023 роки свідчить про позитивні тенденції у фінансовому стані підприємства. Абсолютні показники, такі як наявність власних коштів, робочого капіталу та загальних джерел фінансування, демонструють значне зростання, що вказує на посилення фінансової автономії та стабільності. Відносні показники також підтверджують поліпшення: зростає коефіцієнт автономії, зменшується фінансова залежність, що вказує на скорочення боргового навантаження. Тип фінансової стійкості підприємства протягом аналізованого періоду залишається абсолютним, що свідчить про повне забезпечення запасів власними та залученими ресурсами. Разом із тим, виявлено низку викликів, таких як застарілі основні засоби, надмірні запаси та недостатнє використання кредитного фінансування, які можуть обмежувати можливості для масштабування та інноваційного розвитку. Для забезпечення сталого зростання підприємству слід оптимізувати управління запасами, впроваджувати сучасні технології та розглядати можливості залучення довгострокового фінансування для стратегічного розвитку.

У розділі 3 розроблено рекомендації щодо удосконалення забезпечення фінансової стійкості в ПП Фірма «ЯРНА-НТ», а саме:

1. На основі моделювання фінансової стійкості ПП Фірма «ЯРНА-НТ» встановлено, що ключовими факторами впливу є рентабельність власного капіталу та коефіцієнт мобільності активів, які демонструють значний вплив на коефіцієнт автономії. Проведений аналіз підтверджує позитивну динаміку фінансової стійкості підприємства, що свідчить про його здатність ефективно адаптуватися до змін ринку. Для подальшого зміцнення фінансової стійкості рекомендується оптимізувати структуру активів, збільшуючи частку оборотних активів, покращувати управління дебіторською заборгованістю, зменшувати запаси, а також спрямовувати прибуток на реінвестування у розвиток підприємства.

Побудована модель може використовуватися як ефективний інструмент для прогнозування фінансового стану підприємства та розробки стратегій для забезпечення його стабільного розвитку в довгостроковій перспективі;

2. Для удосконалення забезпечення фінансової стійкості ПП Фірма «ЯРНА-НТ» важливо реалізувати комплексний підхід, який передбачає оптимізацію структури капіталу, поліпшення управління обіговими коштами та капітальними вкладеннями, а також активне використання маркетингових стратегій і інноваційних рішень. Керівництву підприємства слід зосередитися на зниженні залежності від позикових коштів, оновленні матеріально-технічної бази, вдосконаленні збутової політики та диверсифікації діяльності, що сприятиме стабільності та підвищенню конкурентоспроможності. Зокрема, необхідно розробити стратегії для покращення управління дебіторською заборгованістю та оптимізації обсягу запасів. Використання результатів SWOT-аналізу дозволить підприємству зберегти свої позиції на ринку та ефективно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, що, в свою чергу, забезпечить довгострокову фінансову стабільність та розвиток;

3. Для забезпечення фінансової стійкості ПП фірми «ЯРНА-НТ» у складних умовах ринку паливно-мастильних матеріалів та економічної нестабільності, важливо впровадити стратегічні заходи, що включають оптимізацію структури капіталу, зниження залежності від позикових коштів, а також диверсифікацію джерел фінансування. Використання матриці фінансових стратегій Франшона-Романе дозволяє ефективно адаптувати фінансову стратегію підприємства до змін у ринковому середовищі, що забезпечить не тільки фінансову стійкість, але й підвищення конкурентоспроможності. Серед рекомендованих заходів — оптимізація витрат, скорочення запасів до оптимального рівня та управління дебіторською заборгованістю, що дозволить досягти зростання рентабельності активів, скорочення циклу оборотності капіталу та збільшення чистого прибутку. Реалізація цих заходів забезпечить ПП Фірма «ЯРНА-НТ» стабільність і стійкий розвиток у умовах економічних викликів, а також дозволить своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Циганова О., Мурашко І. Фінансовий аналіз як основа обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2024. №62. С.1-5. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-115>
2. Базилінська О. Я. Фінансова стійкість у системі стратегічного управління підприємством. *Проблеми економіки*. 2019. №1(39). С. 89-94. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-1-89-94>
3. Башнянин Г. І., Лінтур Г.І. Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. №2. С. 98-101.
4. Сметанюк О.А. Особливості ідентифікації фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. №3. С.1-5.
5. Фінансовий менеджмент : підручник / Поддєрьогін А.М., Бабяк Н.Д. та ін. Київ : КНЕУ, 2017. 534 с.
6. Ярошевська О. В., Красносту В. М. Теорія фінансового аналізу стану підприємств України. *Вісник економічної науки України*. 2024. №1(46). С. 139-144. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.1\(46\).139-144](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.1(46).139-144)
7. Скаковська С. С., Заблук Ю. В. Фінансова стійкість підприємства та її забезпечення. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. 2017. Вип. 1. С. 72-79.
8. Шубенко В.П. Збереження фінансової стійкості агробізнесу в умовах воєнних викликів. *Актуальні питання фінансового забезпечення аграрного бізнесу в умовах дії воєнного стану: матеріали тез доповідей І Всеукраїнської науково-практичної конференції до дня військового фінансиста в Україні, м. Суми, 29 жовтня 2024р. Суми*. 2024. С.115-116.
9. Пешков А. М., Лега О. В. Аналіз фінансової стійкості вітчизняних підприємств в умовах невизначеності. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. №1(10). С. 151-158. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.10-27>

10. Швед. В.В., Омельченко О.В., Мартинюк В.С. Концептуальні та методологічні підходи до визначення стійкості фінансового стану підприємства. *Подільський науковий вісник*. 2024. №1(29). С. 30-38. DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2024-29-5>

11. Мороз Н. В., Блага О. В. Фінансова стійкість промислових підприємств України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал*. 2023. №28(56). С. 96–101.

12. Ткаченко Є. Ю., Фатюха В. В., Яришко О. В. Фінансова стійкість підприємства: сутність та основи управління. *Інфраструктура ринку*. 2021. Випуск 56. С. 129–134.

13. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення : автореф. дис. канд. екон. наук. НАН України. Київ, 2001. 160 с.

14. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 815с.

15. Партин Г.О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи. *Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України*. 2010. №10. С.276-279.

16. Оспіщев В.І. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг*. 2009. №2(10). С. 218-223.

17. Безбородова Т. В. Сучасні підходи до оцінювання ринкової вартості промислового підприємства. *Економіка. Управління. Інновації*. 2021. №1 (5). С. 34-38.

18. Батенєва К. О. Аналіз динаміки, складу і структури активів (на прикладі ТОВ «Кернел Трейд»). *Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції* : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 20 травня 2022 р. Одеса, 2022. С. 165-167.

19. Шаранов Р. С., Ватченко Б. С. Експрес-діагностика економічного стану малого торговельного підприємництва. *Київський економічний науковий журнал*. 2024. №6. С.140-145. DOI 10.32782/2786-765X/2024-6-19
20. Житнік Є.С. Платоспроможність та ліквідність: уточнення понять. *Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця*. 2016. №11. С.112-117.
21. Готра В.В., Ріпич В.В., Дячок А.В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка та суспільство*. 2017. №8. С. 2019-223.
22. Котляр М.Л. Аналіз фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. 2016. №5. С.99-105.
23. Костенко Ю.О. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>
24. Кравченко М. О. Підходи до оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2022 № 24. С. 2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-5651.24.2022.14>
25. Овчаренко Р.В. Інформаційне забезпечення та методика оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Банківська справа*. 2019. № 4. С. 59–62.
26. Смачило В. Оцінка фінансової стійкості підприємств. *Економічний простір*. 2018. № 20/2. С. 35–40.
27. Шубенко В.П. Адаптація стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах глобальних викликів. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19 листопада 2024 р.,= Суми. 2024. С. 216-218.
28. Продіус О., Афанасенко М., Пухленко В. Стратегічні напрями підвищення ефективності діяльності торгівельного підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. №63. С. 1-9. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-119>

29. Коваль Н., Ткачук Л., Панасенко І. Стратегії фінансового менеджменту в умовах непередбачених коливань фінансового ринку. *Економіка та суспільство*. 2024. №62. С. 1-6. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-68>
30. Дуб Б.С. Особливості формування фінансової стратегії компанії з використанням матриці Франшона-Романе. *Молодіжний науковий вісник Української академії банківської справи НБУ*. 2014. №7. С.275 – 283.
31. Рогач С.М. Економічна ефективність використання фінансових ресурсів підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. №55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-4>
32. Wang R. Safeguarding Enterprise Prosperity: An In-depth Analysis of Financial Management Strategies. *Journal of the Knowledge Economy*. 2024. P. 1-29.
33. Nurussama N., Wahab W. Strategic financial management in small and medium enterprises: a global perspective through a systematic literature review. *International journal of financial economics*. 2024. №1(2). P. 490-500.
34. Sitinjak C., Johanna A., Avinash B., Bevoor B. Financial Management: A System of Relations for Optimizing Enterprise Finances—a Review. *Journal Markcount Finance*. 2023. №1(3). P. 160-170.
35. Akash T. R., Reza J. Alam M. A. Evaluating financial risk management in corporation financial security systems. *World Journal of Advanced Research and Reviews*. 2024. №23(1). P. 2203-2213.
36. Jasiyah R., Sujana I. W. Optimizing a financial strategy for a strong business sustainability. *International journal of economic literature*. 2024. №2(3). P.827-840.

ДОДАТКИ